

מצע מרצ
בחירות 2013

**הקול שלך
בטוח
נגד ביבי**

מרצ

השמאל של ישראל

מצע חרצ 2013

פרקי המצע:

- 3 • זכויות אדם וזכויות קולקטיביות
- 6 • התהליך המדיני, ביטחון ויחסי חוץ
- 10 • חברה וכלכלה
- 25 • חינוך
- 30 • דת ומדינה
- 33 • זכויות האזרחים הערבים כמיעוט לאומי
- 36 • שוויון מגדרי
- 39 • זכויות הלהט"ב
- 41 • צדק סביבתי ובעלי חיים
- 52 • התיישבות וחקלאות
- 53 • מנהל תקין
- 56 • ממשל
- 59 • תרבות ואמנות
- 60 • ספורט
- 61 • סמים, עישון ואלכוהול

זכויות אדם וזכויות קולקטיביות

זכויות אדם

ההכרה בזכויות אדם מבוססת על ריבונות האדם באשר הוא אדם ועל האמונה בשוויון המהותי בין כל בני האדם. תפישה זו מושתתת על המודעות לסבלו של הזולת, חותרת לשילוב בין חירות אישית וסולידריות חברתית, וחורגת מההשקפה השמרנית של זכויות כדרישה לאי-התערבות מצד המדינה.

תפישת זכויות אדם זו מושתתת על ארבעה רבדים:

1. זכויות יסוד של האדם, כגון חופש הדעת והמצפון, חופש הדת וחופש מדת, חופש התנועה, הזכות לכבוד והזכות לשלמות הגוף.
 2. זכויות אזרחיות, כגון הזכות השווה להשתתפות פוליטית, הזכות להתאגדות והזכות לבחור ולהיבחר, חופש הביטוי, זכות השביתה, הזכות להגנה במשפט הוגן והזכות להתארגנות פוליטית.
 3. זכויות קבוצתיות, כגון הזכות לשמירה על השפה והמסורת התרבותית (כל עוד מסורות אלו אינן פוגעות בזכויות המוגנות ברבדים הקודמים).
 4. זכויות חברתיות, כגון הזכות לקיום ופרנסה, הזכות לדיור, הזכות לחינוך והזכות לשירותי בריאות, וכן זכויותיהן של קבוצות אוכלוסייה שונות כגון נשים, להט"ב, גמלאים, מיעוטים לאומיים ואנשים עם מוגבלות.
- הזכויות הללו תלויות זו בזו ויש לראותן כמכלול שלם. הכיבוש המתמשך בשטחים פוגע פגיעה אנושה בזכויות האדם הללו, וסיומו הוא תנאי הכרחי להבטחת זכויות האדם בישראל.

זכויות יסוד של האדם, האזרח וזכויות חברתיות

זכויות אזרח רבות בישראל אינן מעוגנות בחוק, ביניהן: חופש הביטוי, חופש ההתארגנות וחופש ההתאגדות. זכויות רבות מופרות באופן תדיר בישראל: הזכות למשפט הוגן מופרת בביצוע מעצרים ללא משפט (מעצרים מנהליים), על בסיס תקנות שעת חרום; הזכות להתאגדות נפגעת חדשות לבקרים במערכת יחסי העבודה בין מעסיקים לעובדים; הזכות להתארגנות ולייצוג נמנעת מעשרות כפרים בישראל, אשר אינם מוכרים על-ידי הרשויות.

ישראל אינה אחראית רק על זכויות האדם של אזרחיה. היא אחראית גם לכיבוד זכויותיהם של עשרות אלפי מהגרי עבודה הנמצאים בתחומה, פלסטינים הנשואים לישראלים ותושבים נוספים שאינם אזרחים. כל עוד נמשך הכיבוש היא אחראית גם לזכויות האדם של התושבים בשטחים הכבושים המצויים בשליטתה.

מרצ תפעל להפסקת ההבחנה בין אזרח למי שאינו אזרח בכל הנוגע לשמירה על זכויות האדם. מרצ תמשיך לפעול להגנה על זכויות האדם בשטחים, להבטחת חופש התנועה בשטחים, להסרת מחסומים ולהפסקת מדיניות החיסולים, וכן לאכיפה נמרצת של החוק על מתנחלים הפוגעים בפלסטינים וברכושם.

כמו כן, מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הרחבת הזכויות המוגנות בחוק הישראלי בהתאם למגילת זכויות האדם של האו"ם.
- חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות שיכלול את הזכות לבריאות, לחינוך, לדיור ולקיום בכבוד, להתאגדות ולשביטה.
- עיגון אמנת ז'נבה הרביעית בחוק הישראלי.
- הקצאת משאבים להפעלת החוק, שנחקק ביוזמת מרצ, האוסר על סחר בבני-אדם.
- ביטול ההכרזה על מצב החירום בישראל, אשר עומדת בתוקפה כבר 61 שנים.
- ביטול תקנות-ההגנה המנדטוריות לשעת-חירום והחלפתן בחוק ישראלי, שישמור על איזון נאות בין זכויות האדם לבין צרכי הביטחון ויבטיח בקרה שיפוטית על כל שימוש בתקנות אלה.
- קבלת מידע במסגרת חוק חופש המידע גם מגופים ביטחוניים.
- חקיקת חוק אזרחות חדש, בנפרד מחוק השבות, אשר יסדיר את התנאים והמבחנים לקבלת אזרחות, לרבות מתן אזרחות לילידי הארץ אשר הוריהם אינם אזרחים.

הקמת נציבות זכויות אדם

יש להקים בישראל נציבות זכויות אדם שתתריע על הפרת זכויות ותהווה כתובת לפניות הציבור בנושא. הנציבות תהיה גוף עצמאי, עם סמכויות אכיפה ברורות ותקציב ראוי שייקבע על-ידי הכנסת, אליה היא תגיש את דיווחיה.

בראשית שנות ה-90 התחייבה ישראל יחד עם מדינות רבות אחרות בעולם להקים מוסד כזה, אך טרם עשתה כן.

תפקידיה המרכזיים של הנציבות הם:

- להתריע על הפרת זכויות אדם
- להגיש לכנסת דו"ח שנתי על מצב זכויות האדם בישראל
- להוות כתובת למי שזכויותיו הופרו
- לאתר הפרת זכויות, במיוחד במגזרים בהם קיים קיפוח
- לעקוב אחר חקיקה העלולה לפגוע בזכויות אדם
- לעודד הרחבת החקיקה המגנה על זכויות אדם תוך התייחסות לחקיקה מרחיבת זכויות בעולם

זכויות קולקטיביות

החברה הישראלית מאגדת בתוכה לאומים, עדות, דתות ותרבויות שונות. במציאות הרב תרבותית הישראלית חייבת להתפתח דינמיקה המושתתת על יצירת שיווי משקל חדש בין אחדות לבין שונות, כשזו אינה נתפסת כמאיימת וכקוראת תיגר אלא דווקא כמחזקת ומעשירה את צביון החברה. כך ייהנו הקהילות והתרבויות השונות בחברה הישראלית מחופש רב יותר לעצב את ענייניהן.

- חינוך: כל אחת מהקבוצות התרבותיות החיות במדינה תוכל לקיים מערכת חינוך נפרדת עבור ילדיה, בכפוף למחויבותה ללמד לימודי ליבה שיכללו חינוך לערכי כבוד האדם, ובכלל זה לערכים של סובלנות וכבוד כלפי חבריהן של הקבוצות התרבותיות האחרות. על כל אחת ממערכות החינוך ללמד אודות התרבויות של הקבוצות האחרות. במקביל, יוכלו הורים לשלוח את ילדיהם גם לבתי ספר מעורבים, שבהם ילמדו יחדיו ילדים המשתייכים לקבוצות תרבותיות שונות.

- נישואים וגירושים: כל אדם יהיה רשאי לבחור באופציה של נישואים וגירושים אזרחיים. המדינה תאפשר לחבריהן וחברותיהן של קבוצות תרבותיות שונות לבחור להתקשר ולהיפרד על פי אמות מידה משלהן לנישואים ולגירושים, ובלבד שיישמרו ערכי כבוד האדם.
- שפה: הקבוצות התרבותיות יוכלו לנהל את חייהן בשפתן. המדינה, שמכירה בשפה הערבית כאחת משתי השפות הרשמיות, תרחיב באופן ניכר את השימוש בה ובכלל זה בשילוט במוסדות ובדרכים, ותרחיב את הוראת השפה הערבית במוסדות חינוך בהם שפת הלימוד היא עברית.
- תרבות: כל קבוצה תנהל את חיי התרבות שלה על פי ערכיה והעדפותיה. כל קבוצה תטפח את מורשתה התרבותית ללא הפרעה ותהיה זכאית לתמיכה ציבורית.

התהליך המדיני, ביטחון ויחסי חוץ

ישראל רוצה שלום. הצהרה זו חייבת להפסיק להיות אמירה בעלמא ולהפוך לסדר יום מדיני ברוח מתווה ההסדרים הנדרשים להשגת שלום כולל במזרח התיכון ידוע וברור. האינטרס המרכזי של מדינת ישראל הוא לנהל משא ומתן שיביא לסיום הכיבוש ולהקמתה של מדינה פלסטינית לצידה של מדינת ישראל. מרצ תומכת בהקמת מדינה פלסטינית בגבולות 1967 תוך חילופי שטחים ביחס של 1:1, בחלוקת הריבונות בירושלים כך שתהיה בירתן של שתי מדינות – ישראל ופלסטין, ובפתרון בעיית הפליטים בתוך המדינה הפלסטינית שתקום. מרצ סברה כי על ישראל היה לתמוך בבקשת הרשות הפלסטינית לקבל מעמד של מדינה לא חברה בארגון האומות המאוחדות, אך גם משעה שממשלת ישראל הצביעה נגד ונחלפה תבוסה דיפלומטית מהדהדת, לא מאוחר להושיט יד לפלסטינים ולפתוח איתם במו"מ, ממשלה מול ממשלה, על הסכם שלום שיסיים את הסכסוך. בנוסף, מרצ סבורה שעל ישראל לאמץ את יוזמת הליגה הערבית המציעה פיוס כולל בין העולם הערבי לישראל.

ממשלת נתניהו חתרה למימוש חזון "ארץ ישראל השלמה" למרות הצהרתו של ראש הממשלה, בנימין נתניהו על כך שהוא תומך בפתרון שתי המדינות. בפועל המשיכה ממשלתו בבנייה בהתנחלויות, לא פינתה את המאחזים הבלתי חוקיים ולמעשה הציבה עובדות בשטח כשחתרה לסיפוח מזרח ירושלים, והאזור שהוגדר בהסכם אוסלו כאזור C. מימוש חזון "ארץ ישראל השלמה" פירושו הנצחת הכיבוש. זהו חזון לא מוסרי ולא מציאותי, שעומד בסתירה מובהקת לעמדת העולם כולו כולל ארה"ב, ובניגוד מוחלט לנכונות הפלסטינית לשלום על בסיס גבולות 1967 עם תיקוני גבול בהסכמה. זהו חזון שלא יביא לעולם לפתרון הסכסוך ועל כן הוא מנוגד לאינטרסים של מדינת ישראל.

לדעת ממשלת נתניהו יש בידי צה"ל יכולת צבאית הרתעתית מספקת כדי לבלום את מכלול האיומים המצטברים על ישראל בכל הרמות והזירות. לשיטתה, מדינות אירופה וצפון אמריקה מעניקות לישראל גיבוי מדיני מספיק כדי לעמוד בהתעצמות הבידוד של ישראל בזירה הבינלאומית, הנובע ממדיניות זו. אולם מבצע "עמוד ענן", התמיכה הגורפת לה זכה ראש ממשלת פלסטין באו"ם והגינניים החריפים למדיניות ההתנחלות והסיפוח הזוחל של נתניהו, מוכיחים כי לתמיכת העולם יש גבולות. בחברה הפלסטינית גובר הייאוש וניסיון העבר מלמד כי קבעון מדיני ועיוורון בטחוני, המצטיירים לכאורה כיציבות בטחונית, עלולים לגרום לתוצאות הרוות אסון ברמה הביטחונית והמדינית: פתיחת אינתיפדה שלישית, גלישה אפשרית של האזור למלחמה (סוריה, לבנון), ביטול הסכמים בינלאומיים ו/או גל של פעולות אלימות בידי יחידים – פלסטינים או יהודים.

ממשלת נתניהו מנהלת את ענייניה של ישראל תוך הימור מסוכן על בטחון המדינה ובטחון אזרחיה:

- קיבוע והעמקת הכיבוש וההתנחלות בשטחי הגדה המערבית ומזרח ירושלים והתכחשות לזכותו של העם הפלסטיני להגדרה עצמית בארצו
- חיסול שיטתי והתעלמות מופגנת מנוסחת "שתי מדינות לשני עמים", המהווה נכס חיוני לביטחונה של ישראל ומקובלת על מדינות העולם
- הענקת לגיטימציה ציבורית וממשלתית לפגיעה בפלסטינים ובזכויותיהם לביטחון, לזכויות אדם ולפגיעה ברכושם ומשלח ידם

- הסתגרות מדינית ובידוד בינלאומי כתוצאה מהנצחת הכיבוש, חושפים את ישראל לשחיקת בסיס הלגיטימיות שלה וחברותה במשפחת העמים, ואף את זכותו של העם היהודי לזהות והגדרה עצמית לאומית בארצו.
- השענות על הרתעה צבאית ונקיטת מהלכים צבאיים מידי פעם, על מנת לחדש את יתרון ההרתעה, מבלי שיתרון זה והיציבות הזמנית שהוא קונה לעיתים, יתניעו יוזמות מדיניות לסיום הסכסוך והכיבוש. מבצע "עמוד ענן", שמטרתו היתה פגיעה ביכולתו הצבאית של החמאס (נובמבר 2012) הסתיים בהפסקת אש. אם הפסקת האש לא תנוצל לקידום שינוי מהותי ביחסים בין ישראל לרצועת עזה ולממשלת החמאס המכהנת בה, וזאת, מבלי לפגוע בסיכוי לשיקום תהליך השלום עם הרש"פ ברמאללה, בטחונה של ישראל ומעמדה המדיני באזור ייפגעו.
- לפיכך, נדרשת תפנית מדינית נועזת, שתסיים את ההדרדרות במצבה המדיני והבטחוני של ישראל ותתייחס למציאות המשתנה באזור המזרח התיכון ובזירה הבינלאומית בכללה.

מרצ תפעל:

- על ישראל לבצר את ביטחונה הלאומי בראש ובראשונה על תשתית מדינית יציבה. תהליך מדיני חייב להתקיים לצדה של הרתעה צבאית. לא על הכוח לבדו נחיה.
- על ישראל לאתר מדינות שכנות נוספות שאיתן ניתן ליצור יחסים דיפלומטיים. על ישראל לבצר את יחסי השלום החוזיים עם מצרים וירדן ולצקת בהם תוכן אסטרטגי חדש. זאת, מכוח הנכונות ליזום ולבצע מהלכים נועזים בכיוון פתרון הסכסוך הישראלי – פלסטיני, בהתבסס על נוסחת "שטחים תמורת שלום".
- על ממשלת ישראל להצהיר מיוזמתה באופן פומבי וללא תנאים מוקדמים, כי היא דבקה בהסדר מדיני שיביא קץ לסכסוך במזרח התיכון וכי הפתרון לסכסוך חייב להישען על סיום הכיבוש וחלוקה של הארץ על בסיס גבולות 1967, בהסכם מדיני בין הצדדים.
- על ישראל להקפיא את הבניה בהתנחלויות, לפנות את המאחזים הבלתי חוקיים ולאפשר למתנחלים המעוניינים להתפנות ולעבור לגור בתחומי מדינת ישראל פיצוי הולם
- מתווה "שתי מדינות" הינו היחיד ואין בלתו. הכיבוש הינו הפרה קשה ומתמשכת של זכויות האדם של הנכבשים, מנוגד לערכי המוסר ופוגע בהיותה של ישראל מדינה דמוקרטית. לא ייתכנו הסכם שלום ויחסי דו-קיום הוגנים וברי קיימא, כל עוד מתקיים הכיבוש
- עם כינונה, על הממשלה לצאת בהצהרה מדינית מיידית על נכונותה לפתוח מיידית במו"מ לשלום ללא תנאים מוקדמים. בבסיס המו"מ יעמדו ההסכמים שהושגו עד כה וייבחנו ההבנות שהושגו בסבבי המו"מ הקודמים, גם אם לא הניבו הסכמות או הסכם
- ריבונות: ישראל מכירה באחדות הריבונות של המדינה הפלסטינית לעתיד, על שטחי הגדה המערבית, רצועת עזה ומזרח ירושלים. המדינה הפלסטינית תכיר בריבונותה של ישראל על שטחי ארץ ישראל שאינם נכללים בתחום המדינה הפלסטינית
- גבולות: ישראל תחתור להסכם שלום על בסיס גבולות 1967, עם חילופי שטחים בהסכמה וביחס של 1:1.
- בטחון: במסגרת המו"מ, ישראל תחתור להבטיח בהסכם את בטחונה לטווח ארוך ע"י שילוב מרכיבי הרתעה צה"לית

בשטח לפרק זמן מוסכם, פירוז צבאי מרצון של המדינה הפלסטינית, ערבויות בינלאומיות ונוכחות צבאית בינלאומית ארוכת טווח בשטח אותה תוביל ארה"ב

- ללא חלוקת ירושלים לשתי בירות לא יהיה הסכם עם הפלסטינים: במסגרת המו"מ, ישראל תחתור להסכם על חלוקת ירושלים - שכונות יהודיות לישראל, שכונות פלסטיניות- לפלסטיין, והסדרים מיוחדים באגן הקדוש. משמעות ההסכם היא חלוקת הריבונות המדינית תוך שמירה על השלמות המוניציפלית של העיר, לרווחת כל תושביה והמבקרים בה
- פליטים פלסטינים: סוגיית הפליטים הפלסטינים תיפתר בשטח המדינה הפלסטינית, כפי שהוצע במתווה "היוזמה הערבית לשלום" - במסגרת מו"מ לשלום אזורי כולל
- התנחלויות: בלא קשר לקצב התקדמות המו"מ, ישראל תפסיק כל פעילות של בנייה והתיישבות בהתנחלויות. השתקעות אזרחי ישראל בשטחי הכיבוש מנוגדת לחוק הבינלאומי ולהשקפתינו המדינית.
- פינוי מרצון: יש לפתוח בדיאלוג עם ציבור המתנחלים במגמה לאפשר למרביתם להתפנות מרצון תוך מתן פיצוי הולם
- משאבי טבע: יש להפיסק את הניצול חד-צדדי הישראלי של משאבי הטבע בשטחים הכבושים, ולקדם מציאת פתרונות חלופיים בתחומי ישראל. במסגרת הסכם שלום, תבטיח ממשלת ישראל שיתוף פעולה עם הממשלה הפלסטינית בפיתוח ושימור משאבי המים, הסביבה, הטבע והתיירות המשותפים לטובת שני הצדדים
- דת ומורשת: על ישראל להבטיח במסגרת הסכם מחויבות הדדית להכרה בזכות בני כל הדתות לגישה חופשית לאתרי הפולחן בירושלים וברחבי הארץ. כמו כן, יש להבטיח כי אזרחי שתי המדינות יהנו מגישה חפשית לאתרי מורשת וארכיאולוגיה בעלי חשיבות הסטורית לשני העמים
- פיוס וחינוך לשלום: במסגרת הסכם יש להבטיח שיתוף פעולה חינוכי רחב היקף וארוך שנים, שתכליתו תהיה חינוך לשלום ופיוס בין שני העמים. הבורות השוררת בחברה הישראלית כלפי החברה הפלסטינית והנרטיב הפלסטיני, והבורות השוררת בקרב החברה הפלסטינית כלפי החברה הישראלית והנרטיב הישראלי הציוני, הינן תוצאה של שנים ארוכות של הדרה, הזנחה ואף מאמץ מכוון לגיוס הציבור לתמוך בהשקפת עולם לעומתית ועימותית. הדמוניזציה משרתת את הקיצוניים שבשני הצדדים. מרצ תתגייס לשנות זאת בכלים ממלכתיים ואזרחיים.
- היוזמה הערבית לשלום: מרצ תומכת בעיקרי "היוזמה הערבית לשלום" וסבורה שעל ממשלת ישראל להביע נכונות להתחיל במו"מ על יישומה המלא במישור האזורי, בד בבד עם התקדמות המו"מ להסדר קבע בזירה הישראלית/פלסטינית. בסיס מסייע להכנה ולגיבוש עמדות לקראת מו"מ אזורי יכול להשען על העבודה שעשתה "ישראל יוזמת", והצעתה התואמת - "היוזמה הישראלית לשלום".
- סוריה: מרצ מזדהה עם סבלו של העם הסורי ועם רצונו בשלטון דמוקרטי וחופש. מרצ מגנה את האלימות המכוונת של משטר אסד כלפי אזרחיו. לאחר שתתייצב בדמשק ממשלה נבחרת ומייצגת, המוכרת על-ידי הקהילה הבינלאומית, יש לפעול לחידוש המו"מ עם סוריה על הסכם שלום. ההסכם יושתת על בסיס החזרת הגולן לריבונות סורית, סידורי בטחון בערבות בינלאומית, פירוז הגולן ויחסי שכנות נורמאליים במישור המדיני, הכלכלי והתרבותי.

- לבנון: האיום המתמשך על היציבות הבטחונית הנובעת משאיפותיו ופעילותו של ארגון החיזבאללה והאיום על בטחונם ושלוותם של אזרחי ישראל בגבול הצפון – מחייבים מדיניות זהירה המשלבת הרתעה וריסון. זאת, עד שיחול שינוי שלטוני מהותי בלבנון, אשר יאפשר יחסי שלום.
- עזה: מרצ רואה בשטחי עזה חלקי משטחי המדינה הפלסטינית ואינה רואה בשלטון המפוצל בין הגדה המערבית לעזה אינטרס ישראלי. כל עוד מתנהלת עזה כישות עצמאית ונפרדת מן השלטון המרכזי ברמאללה, יש לקיים יחסי שיתוף פעולה מעשיים ותכליתיים, זאת על מנת לאפשר את פיתוחה של רצועת עזה לרווחת תושביה, בלי קשר לגורם השולט בה.
- איראן: הצהרותיה המלחמתיות של איראן ושאיפתה להשיג נשק גרעיני הם איום על העולם התרבותי כולו. על ישראל להתמקד בנתיב הדיפלומטי. ישראל צריכה להצטרף לדרישה ולמאמצי הקהילה הבינלאומית להטיל סנקציות כלכליות שיגרמו לאיראן לחזור בה מכוונתה לפתח והחזיק בנשק גרעיני. מתקפת-נגד מקדימה לסיכול תכנית הגרעין האיראנית הנה הימור מסוכן על בטחונה של ישראל לטווח הארוך. על כן על מדינת ישראל להמנע בכל מצב מיוזמה ואפילו השתתפות במתקפת נגד מקדימה כלפי איראן.
- ישראל והקהילה הבינלאומית: מעמדה הבינלאומי של ישראל מעורער. בסיס הלגיטימיות של ישראל מדרדר כבר שנים ארוכות, ובתקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית הגיע לשפל חסר תקדים, בשל מדיניותה הלעומתית בנושא הכיבוש, התכחשות להכרעה הבינלאומית הגורפת באשר למעמדם של השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. ישראל נתפסת בדעת הקהל העולמית כסרבנית שלום וכמפירה סדרתית של הסכמים בינלאומיים וזכויות אדם. כדי לשפר את דימויה הבינלאומי של ישראל – יש לסיים את הכיבוש, שהוא מקור הבעיה "ההסברתית".
- מרצ תפעל לשינוי בסיסי בתפישות היסוד של הבטחון הלאומי של המדינה. לצד בניית כח ההרתעה, יש לקדם בריתות מדיניות איזוריות ובינלאומיות ולא להשען רק על יכולת הרתעה צבאיות.
- כדי לחזק את הברית המדינית והביטחונית עם ארה"ב על ישראל לחזק את קשריה עם מדינות ידידותיות נוספות ולקשור קשרי שותפות וידידות עם מדינות נוספות. התלות הצרה בברית המדינית והבטחונית האקסיומטית עם מעצמה אחת – ארה"ב - עלולה לכרסם בנכונותה של וושינגטון להמשיך במסורת השותפות עם ישראל. הנעת התהליך המדיני, היענות ליוזמת השלום הערבית תוך הצגת יוזמת שלום ישראלית תואמת ומשלימה, כניסה למו"מ מהותי על שלום במזרח התיכון, כל אלה יפתחו בפני ישראל מרחבים חדשים של אינטרסים משותפים, הן במישור הבילטרלי והן במישור הארגונים הבינלאומיים. ישראל תוכל להביא לידי ביטוי את יכולתה הייחודית בתחומים נדרשים כגון חקלאות, מים, טכנולוגיות עילית, רפואה, חינוך, ממשל מקוון ועוד. משמעות חברותה במשפחת העמים תחרוג אז מהעיסוק בעצם קיומה, ותעבור לעיסוק בתרומתה לאנושות.

חברה וכלכלה

מרצ מאמינה, כי חובת המדינה לפעול לטובת כל תושביה על בסיס של שוויון מהותי.

ממשלות ישראל האחרונות פעלו במודע ובמתכוון באופן שחזק את בעלי ההון, הרחיב את העוני וריסק את מעמד הביניים והשכבות המוחלשות. ישראל הפכה תחת שלטון הימין ממדינה שוויונית יחסית, למדינה בה הפער בין עשירים לעניים הוא מהגדולים בעולם המערבי.

ממשלת נתניהו הפחיתה מסים לבעלי ההכנסות הגבוהות ולחברות והשיתה מיסוי נוסף על מעמד הביניים ועל השכבות המוחלשות. הממשלה קיצצה את השירותים החברתיים ואת ההוצאה הציבורית ונראה שהחליטה להפריט עצמה לדעת.

הממשלה בראשותו של בנימין נתניהו קבעה סדר עדיפויות מעוות, ניפחה את תקציב הביטחון במקום לחשוב כיצד ניתן לקצוץ, העניקה הטבות ותקצוב מיוחד למתנחלים והזרימה מיליארדים לחינוך החרדי מבלי לדרוש לימודי ליבה.

מרבית הצעירים הישראלים נעדרים בטחון כלכלי ומעמד הביניים הולך ונחלש. הנפגעים העיקריים מהמדיניות החברתית-כלכלית הדורסנית של ממשלת ישראל הן אוכלוסיות מוחלשות ובעיקר נשים, אשר חלקן בקרב ציבור העניים גדול יותר, שיעורן בקרב המועסקים באמצעות קבלני שירותים רב יותר והן נזקקות יותר לשירותים חברתיים.

קבוצה מוחלשת נוספת היא ערביי ישראל, הסובלים מאפליה בתשתיות, בשירותים חברתיים ומתת תקצוב.

המצב החברתי-כלכלי נמדד לא רק בנתונים יבשים, אלא גם בתחושת האזרחים והאזרחיות. המיאוס מהמדיניות החברתית-כלכלית המעוותת והרצון בשינוי מהותי בסדרי העדיפויות של ממשלת ישראל, מצא ביטוי בקיץ 2011 ביציאת המונים אל הרחובות למחאה.

מרצ מציעה מדיניות כלכלית הוגנת, צודקת ונקיה שמאמינה במדינת רווחה ובמגזר ציבורי חזק, בצמצום האי-שוויון, וברגולציה ופיקוח שימנעו ניצול של עובדים ושל כספי ציבור.

מרצ מאמינה שלא ניתן לנתק את הכלכלי מהמדיני והאזרחי. ולכן, היא גורסת שהסדר מדיני ארוך טווח חיוני לרווחה אמיתית של אזרחי ישראל, לצמיחה בת-קיימא ולמיצוי הפוטנציאל הכלכלי המלא של ישראל. צמצום תקציב הביטחון והפסקת ההשקעות בהתנחלויות הם חלק בלתי נאפרד מהמדיניות החברתית-כלכלית הנדרשת לישראל.

הכלכלה הישראלית זקוקה לשידוד מערכות מלא:

1. שינוי מדיניות המיסים, באופן שיפחית את אי השוויון במשק.
2. מהפיכה בשוק העבודה והחזרת האחריות של המדינה על שירותים הניתנים לתושבים.
3. שינוי סדר העדיפויות והפסקת ההשקעה הבלתי פרופורציונאלית בהתנחלויות ובתקציב הביטחון והתניית כל התקציבים לחינוך החרדי בלימודי ליבה.

מדיניות מקרו-כלכלית

יצירת חברה צודקת ושוויונית יותר מצריכה מדיניות כלכלית וחברתית שונה בתכלית ממדיניותה של ממשלת נתניהו.

המדיניות הכלכלית חברתית מצריכה שורה של צעדים:

- מדיניות מקרו-כלכלית אשר תאמץ, בנוסף ליעדי הצמיחה והאינפלציה, הצבת יעדים כמותיים לצמצום הפערים ולמיגור העוני (ירידה שנתית במדד ג'יני, ירידה שנתית בשיעור העוני), תוך הרחבה משמעותית של ההשקעה הישירה בחינוך, בריאות, רווחה ודיור והעדפה מתקנת כלפי המגזרים המוחלשים ותושבי הפריפריה.
- ביטול "כלל ההוצאה" הקבוע בחוק, הגורם להקטנת ההוצאה הציבורית ביחס לתוצר.
- ביטול חוק הגבלת התקציב והגדלת תקציב המדינה באחוז וחצי לכל הפחות בכל שנה, בהתאם לאחוז הגידול הטבעי ולמעלה מכך, בהתאם לצמיחה בשנה הקודמת.
- שינוי שיעורי החלוקה של התוצר בין הון ועבודה לטובת העבודה, על-ידי חיזוק העבודה המאורגנת.

יוקר המחיה:

כחלק מהמדיניות הניאו-ליברלית הקיצונית שקידמו ממשלות ישראל בעשורים האחרונים, וכתוצאה מהריכוזיות הגבוהה במשק הישראלי, עלה יוקר המחיה כמעט בכל תחומי החיים באופן שמאיים על ביטחונם הכלכלי של רבים מאזרחי ישראל. מרצ תפעל להשבת אחריות המדינה לתושביה; אחריות זו תתבטא בהחזרת הפיקוח על מוצרי יסוד, מימון מלא של שירותים חברתיים, יצירת מנגנונים שיתערבו בעלות הדיור ובגובה שכר הדירה, בנוסף למדיניות המפורטת, אשר תביא להעלאה בשכר ובביטחון התעסוקתי של תושבי ישראל.

רפורמה במערכת המס

בשנים האחרונות, הוצאות הממשלה הצטמצמו באופן עקבי, ומימון השירותים החברתיים על-ידי הממשלה נשחק. הצמצום בשירותים וברווחה נועד לאפשר לממשלה להפחית מסים ישירים לבעלי ההכנסות הגבוהות ולהקטין משמעותית את מס החברות. כדי להשיב לאזרחי ישראל רמה נאותה של שירותים, יש לבצע רפורמה במערכת המס, שעיקרה הגדלה משמעותית של המיסוי הישיר והקטנת המיסוי העקיף.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת מדרגת מס נוספת, בגובה 55%, למשתכרים מעל 60 אלף ש"ח בחודש (720,000 ש"ח בשנה).
- יצירת פרוגרסיביות בשיעורי המס על ההון, כך שהכנסה הונית של עובד שצובר זכויות בקופת גמל תמוסה בשיעור נמוך, ואילו הכנסה הונית של מי שעסקו ביצירת רווחי הון, תמוסה בשיעור גבוה, השווה לשיעורי המס על עבודה.
- הנהגת מס על פעילויות פיננסיות, כפי שמתכוון לאמץ האיחוד האירופי.

- פטור ממע"מ על מוצרי מזון, תרופות ושירותים רפואיים, וקביעת מע"מ בשיעור של 5% על ספרים, עיתונים, אירועי תרבות וספורט ועל מכירה והתקנה של מוצרים המביאים לחיסכון אנרגטי.
- קביעת מס ירושה פרוגרסיבי, בשיעורים של בין 10% ל-30% על ירושות בגודל של מעל 5 מיליון ₪.
- העלאת מס החברות לשיעור של 30% לחברות לחברות שהכנסותיהן החייבות מס גדולות מ-1.2 מיליון שקל בשנה והפחתה ל-20% במקרים שההכנסות נמוכות מ-1.2 מיליון.
- קידום רפורמה מקיפה בחוק עידוד השקעות הון, במטרה לעודד השקעה בפריפריה. החוק במתכונתו הנוכחית מיטיב בעיקר עם החברות העשירות ביותר במשק.
- גביית מס מלא על "הרווחים הכלואים".

שינוי מדיניות תשלומי הביטוח הלאומי ומס הבריאות:

- איחוד כל תשלומי המסים, כך שהתשלום לביטוח לאומי ולביטוח הבריאות ייגבה כחלק ממס ההכנסה, בהתאם לכלל ההכנסות, ויבוטלו תקרות המס.
- שינוי הגדרות התשלומים, כך שאדם הזכאי לקצבה בהתאם למצבו ולתפקודו, לא יידרש למבחן הכנסות, אך ישלם מס בהתאם לכלל הכנסותיו, לרבות הקיצבאות, הפטורות היום מתשלום.

תמריצים סביבתיים ומיסוי ירוק

ישראל התחייבה להגביר את השימוש באנרגיות מתחדשות, אך קצב ההתקדמות הוא איטי מאוד. יש לייצר תמריצים כלכליים ברורים להתנהגות סביבתית יעילה:

- יצירת מערכת מיסוי ומנגנונים שיתמרו כלכלית חברות ומפעלים שיצמצמו את פליטות הפחמן וישתמשו באנרגיות מתחדשות, בדומה לתוכנית שאושרה באוסטרליה.
- הוספת נתיבי תחבורה ציבורית בכניסה לערים הגדולות והרחבת מיסי הגודש.
- העתקת מודל הנתיב המהיר לתל אביב, הכולל מערכת תחבורה ציבורית יעילה ומפותחת, לכניסות המזרחיות והצפוניות לתל אביב והפעלת מודלים דומים בכניסה לירושלים ולחיפה.
- צמצום ההקלות לליסינג – לא ניתן יהיה להכיר בדלק ששולם לעובד כהוצאות תאגיד ללא הגבלה על סך הקילומטרים שנוסע העובד.
- העלאת המס על סיגריות.

תעסוקה הוגנת

נכון להיום, שוק העבודה בישראל מייצר עובדים עניים ומרחיב פערים. שיעור העסקת עובדי הקבלן בישראל הוא הגבוה ביותר בעולם המערבי ושיטות העסקה פוגעניות שונות מומצאות חדשות לבקרים על-ידי משרד האוצר ומאמצות על-ידי השוק הפרטי. העובדים השכירים הוחלפו על-ידי עובדי כוח אדם, שהוחלפו על-ידי עובדי קבלני השירותים והפרי-לאנסרים – העצמאים בעל כורחם.

עובדים סוציאליים, מורים, אחים ואחיות, מרצים באוניברסיטה, עורכים, טכנאי מחשבים, פקידי בנק ועוד חיים בחוסר ביטחון תעסוקתי, ואינם יודעים מה יהיה שכרם, או אם תימצא עבורם עבודה נוספת בסוף החודש או הסמסטה. נפגעות במיוחד מהתרחבות ההעסקה הפוגענית, משום שהן הרוב מבין המועסקים בשיטות נצלניות. ההסתדרות, שאמורה לעמוד בחזית המאבק על זכויות עובדים, הפכה למשתפת פעולה עם האוצר ועם המעסיקים ואינה פועלת לשינוי השיטה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפסקת ההעסקה הקבלנית בשירות המדינה: לא יחודשו הסכמי התקשרות להעסקה קבלנית ולא יוצאו מכרזים חדשים, כך שתוך 3 שנים לא יהיו עוד מועסקים על בסיס מכרזים קבלניים בשירות המדינה.
- בחינה מחודשת של כל ההסדרים של המדינה להתקשרות על בסיס זמני – פרי-לאנס, הנמשכים מעל 6 חודשים. כל התקשרות שנדרשת במהותה לפרק זמן של 6 חודשים או יותר, בהיקף העסקה של 20 שעות בשבוע או יותר, תוכל להיות מומרת בהעסקה ישירה, בהתאם להחלטת נותן השירות.
- חקיקת חוק הקובע זכויות סוציאליות מוגדלות למועסקים לפי שעה.
- במכרזים למתן שירותים של כל רשות או חברה ממשלתית, תינתן העדפה של 15% להתקשרות עם תאגידים בבעלות עובדים. העדפה תינתן גם להתקשרות עם עסקים קטנים ובינוניים ועם עסקים אשר ליבת פעולתם בפריפריה.
- קביעת גיל פרישה גמיש, והבטחת האפשרות לעובדים לרכוש השכלה במהלך כל שנות העבודה.
- שכר הגבוה מפי 15 השכר הנמוך ביותר בחברה, לא יוכר כהוצאה לצרכי מס.
- הרחבת תחומי האחריות של אגף הפיקוח במשרד התמ"ת והפיכתו לגוף אפקטיבי, בעל תקציבים משמעותיים וכוח אדם מספק, אשר יוכל להבטיח כי כל עובד בישראל מקבל את המגיע לו בעבור עבודתו.
- אכיפה אפקטיבית של החוק למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה והרחבת סמכויות הנציב/ה למניעת הטרדה מינית במקומות עבודה.
- העלאת השכר במקצועות השירות, הנשיים ברובם: אחיות, סיעות, גננות, מורות ועובדות סוציאליות.
- הכרה בהטרדה מינית במקומות עבודה כתאונת עבודה.

- גיבוש תוכנית לביטול הפערים הכלכליים-חברתיים בין האזרחים היהודים לבין האזרחים הערבים. התוכנית תכלול, בין היתר, הקמת אזורי תעשייה ביישובים הערביים, או שילוב של ישובים ערביים באזורי תעשייה קיימים; הגדלת שיעור תעסוקת הנשים הערביות על-ידי הסרת החסמים העומדים בפניהן ויצירת הזדמנויות תעסוקה ותנאים המאפשרים להן לצאת לעבוד; והצבת יעדים ברורים לקידום תעסוקת אקדמאים ערבים ולמיגור תופעת הפרישה המוקדמת של גברים ערבים משוק התעסוקה.

התאגדויות עובדים:

- חיזוק משמעותי של ארגוני העובדים: הבטחת הזכות להתאגדות והטלת סנקציות קשות על מעסיקים אשר פוגעים בזכותם של העובדים להתארגן.
- הבטחת זכויותיהם של העובדים לייצוג ישיר ולדמוקרטיה במנגנוני קבלת החלטות. עובדים מעורבים, הם עובדים העומדים טוב יותר על זכויותיהם.
- עידוד הקמת קואופרטיבים - התארגנויות כלכליות של עובדים.

מאבק בהפרטה והחזרת האחריות למדינה

תהליכי ההפרטה הגורפים שעברו על המשק הישראלי בעשורים האחרונים לא הביאו לשיפור התחרות או ליעילות כלכלית, אלא לריכוז ההון בידיים בודדות, למערכת קשרים הון-שלטון המאיימת על הדמוקרטיה הישראלית, לפגיעה באיכות ובכמות של השירותים החברתיים, ולפגיעה בזכויות העובדים.

שירותי הרווחה סבלו מההפרטה החמורה ביותר, ורובם הגדול עבר לבעלות ולניהול פרטיים. גם במערכת החינוך תופסת ההפרטה מקום של כבוד: שירותי חינוך ניתנים באמצעות עמותות וגופים עסקיים, מורים מועסקים כעובדי קבלן והנטל הכלכלי המוטל על כתפי ההורים הולך וגדל. ההפרטה צמצמה את מומחיות המדינה בתחומי הרווחה והחינוך, וכך גם יכולתה לפקח באופן יעיל על השירותים הניתנים.

מרצ תפעל לקידום תוכנית הצברה, שתשיב למדינה את האחריות על השירותים החברתיים. תוכנית ההצברה תכלול, בין היתר:

- העסקה ישירה על-ידי משרד הרווחה: משרד הרווחה יחזור להיות מעסיק, ובתוך חמש שנים יוחזרו רוב שירותי הרווחה לבעלות המדינה ולהעסקה ישירה על-ידי המדינה. לא כל השירותים חייבים להינתן אך ורק ישירות מהמדינה, אולם תבוטל לחלוטין העסקת עובדים סוציאליים וניהול תחומים שלמים בידי גופים פרטיים.
- העסקה ישירה במשרד החינוך: לא יועסקו מורים בדרך של העסקה עקיפה. יבוטלו המכרזים להעסקה עקיפה של מורים לשעות הצהרון והמורים יקלטו כעובדי משרד החינוך. כן יקלטו כעובדי משרד החינוך כל מורי היל"ה, אשר מלמדים לפי תוכנית הלימודים של משרד החינוך תוך העסקה עקיפה.

- העסקה ישירה במשרד הבריאות: אחיות בתי הספר, ישובו להיות עובדות של משרד הבריאות; משרד הבריאות יפעיל מוסדות שיקום לקשישים ומוסדות סיעוד.
- תופסק לחלוטין הפרטת שירותי הפיקוח: מערך הפיקוח, אשר אף הוא עובר הפרטה, יוחזר באופן מלא, בתוך שנה אחת, לאחריות המדינה ועובדיה.

מאבק בריכוזיות במשק

המשק הישראלי מאופיין בריכוזיות גבוהה, המתבטאת בשליטה של מספר מצומצם של קבוצות עסקיות על חלק עצום מהפעילות הכלכלית. המבנה הריכוזי מאפשר למעטים לצבור הון וכוח על חשבון הרבים, ומעמיק את הפערים הכלכליים. בנוסף, ריכוז ההון בידי מספר מצומצם של בעלי שליטה מביא לעליות מחירים מופרזות ולהכבדת הנטל על השכבות המוחלשות ועל מעמד הביניים. ריכוזיות השליטה במשק החריפה בשנים האחרונות בשל התרחבות ההפרטה וצמצום המעורבות הממשלתית בשוק ההון והפנסיה.

היעדר רגולציה על שוק ההון והשתלטות טייקונים על בתי השקעות וקרנות פנסיה מסכנים את החסכונות ארוכי הטווח של הציבור בישראל, פוגעים בתשואות וביציבות, ובסופו של דבר גם בצמיחה. מרצ תומכת בחיזוק מנגנוני הרגולציה ובשינוי מבנה הבעלות על קרנות הפנסיה וקופות הגמל בישראל במטרה להפוך אותם לגופים בבעלות העמיתים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- פירוק פירמידות השליטה על-ידי הגבלת המבנה הפירמידלי לגובה של שתי "קומות" בלבד, ואיסור גורף על אחזקות צולבות בנכסים פיננסיים וריאליים.
- הפעלת מגבלות רגולטוריות על אחזקה במספר ענפים, לרבות תחום התקשורת, ופירוק קבוצות רב ענפיות משיקולי תחרות.
- פיקוח בית המשפט על הסדרי חוב, לפי מתווה חוק "התספורות" אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- מאבק בתופעת תכנוני המס האגרסיביים, שמאפשרים לחברות גדולות להתחמק מתשלום מסים כחוק.
- חיוב מונופולים פרטיים וקבוצות ריכוזיות בפרסום דו"חות כספיים, בדומה לחובה החלה כיום על חברות ציבוריות.
- הגברת השקיפות והאחריות בהתנהלות הגופים המוסדיים המנהלים את חסכונות הפנסיה של הציבור.
- פיתוח מודל של בעלות קואופרטיבית על קרנות הפנסיה ומכשירי החיסכון לטווח ארוך.

מאבק באבטלה

העבודה היא מרכיב חיוני בחייו של אדם, המספקת עיסוק, פרנסה ואמצעי למימוש עצמי ולקיום בכבוד. מובטלים בישראל נתפסים מזה שנים, על-ידי הממשלה, כמי שאינם רוצים לעבוד, ודמי האבטלה מוצגים כנטל אותו הם משיתים על המדינה. דמי האבטלה הם זכות, למענה מפריש העובד ממשכורתו במשך שנים והם גם אינטרס כלכלי של המשק כולו, אשר מטרתו לתת לעובד אפשרות למצוא עבודה ההולמת את יכולתו האישית והשכלתו, ממצה את כושר השתכרותו ומגדילה את הפרייה והצמיחה. לכן, הצמצום בדמי האבטלה וחיונם של מובטלים לקבל כל משרה, תוך פגיעה מתמשכת בשירות התעסוקה ובשירותים המקצועיים אותם הוא אמור לספק, פוגעים בעובדים ובכלכלה הישראלית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפחתה מתמדת של מספר הבלתי מועסקים תוך שאיפה לתעסוקה מלאה.
- שיפור מערכת ההשמה הציבורית והמערך הציבורי להכשרות ורענונים מקצועיים.
- החזרת החובה למצוא למובטלים עבודה המתאימה לכישוריהם.
- יצירת מקומות עבודה בדרך של השקעה ציבורית בבניית תשתיות.
- השבת הזכאות לדמי אבטלה מלאים במהלך תקופת ההכשרה המקצועית.
- קיצור תקופת ההכשרה המזכה בדמי אבטלה ל- 10 חודשים, או 24 חודשים במהלך שלוש השנים האחרונות.
- ביטול מגבלת הזכאות לדמי אבטלה לפעמיים בארבע שנים, וביטול ההפחתה במספר ימי הזכאות ובגובה דמי האבטלה.
- קביעת זכאות לדמי אבטלה לעובדים עצמאיים מובטלים.
- פיתוח כישורי מובטלים, ומתן הכשרה מקצועית והכשרה לחיפוש והשתלבות בעבודה.
- הקמת מעונות יום שיאפשרו יציאת הורים לילדים קטנים לעבודה.
- יצירת פתרונות תחבורה להגעה למקומות העבודה.
- הענקת תמריצים למשתלבים בעבודה וביטול הענשת אלה שאינם מצליחים להשתלב.
- התאמת פתרונות ייחודיים לכל אדם, תוך התחשבות ברקע התרבותי ממנו בא ובמצבו המשפחתי.
- ביטול הפעלת תוכניות להשמה בידי חברות למטרות רווח.
- התמקדות בהכשרה מקצועית לצעירים הנמצאים בתחילת דרכם בשוק העבודה, ובהכשרה מקצועית של עובדים משכבות מוחלשות.
- עידוד תעסוקת נשים ומתן הכשרות מקצועיות בדגש רב גילאי, כולל לנשים באמצע החיים, מכל קבוצות האוכלוסייה.

מדיניות רווחה

המדינה היא האחראית לרווחת התושבים ולקיומם בכבוד. מרצ תקדם חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות שיכלול את הזכות לבריאות, לחינוך, לדיוור, לתעסוקה, לקיום בכבוד, להתאגדות ולשביתה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת כספי חסכונות הפנסיה על-ידי המדינה, עליה מוטלת האחראיות לכך, באופן שיבטיח לכל מי שחסך במשך כל שנות עבודתו כי יקבל פנסיה הולמת.
- הצמדת כל הקצבאות לשכר הממוצע במשק.
- השבת הקצבאות למשפחות חד הוריות/יחידניות ועידוד יציאה לעבודה באמצעות תמריצים.
- העלאת קצבאות הילדים.
- הבטחת קצבת הבטחת הכנסה המאפשרת קיום בכבוד.
- השלמת הכנסתם של קשישים נטולי הכנסה אחרת מלבד קצבת הזקנה, עד לגובה שכר המינימום.
- תקצוב הולם לתכניות לטיפול באלימות במשפחה ובאלימות כלפי נשים, לנפגעי נפש ולשכונות מצוקה.
- חקיקת חוק חינוך חינם מגיל שלושה חודשים, ומימון הוצאות לטיפול בילדים עד גיל 8 למשפחות עובדות. צעד זה חיוני היות ומערך חינוך ממלכתי חינם לפעוטות מהווה מנוע צמיחה חשוב אשר לו השפעה משמעותית על שוויון מגדרי.
- פיתוח מגוון רחב של שירותים קהילתיים, בכללם שירותי מניעה, פנאי, סיוע ותמיכה לילדים ובני נוער בכלל וילדים ובני נוער בסיכון בפרט, תוך מתן דגש מיוחד על מענה לצרכים של קבוצות מיעוט תרבותיות וילדים ובני נוער עולים.
- הבטחת ההתאמה התרבותית של כל שירותי הרווחה לצרכים השונים של קבוצות האוכלוסיה המגוונות.
- מתן קצבאות הוגנות לניצולי שואה.
- מתן ערבויות מדינה למתן משכנתא הפוכה לקשישים.

פיתוח ויישום תוכנית לאומית לשיקום חייבים:

הכרסום במדינת הרווחה, והאופן בן מעודדים הבנקים וחברות כרטיסי אשראי את הציבור הרחב לקחת הלוואות, הביאו למצב בו נגד למעלה משמונה מאות אלף מתושבי ישראל מנוהלים הליכי גבייה בהוצאה לפועל. 61% מהזוכים בהליכים אלו הם בנקים, חברות תקשורת ורשויות השלטון.

במקום לייצר מערכת שתאפשר פריסת חובות, הקלות בריביות ובחינה מושכלת של יכולת התשלום של התושבים, נבנה מערך להטלת סנקציות.

הסנקציות שנקבעו לא סייעו בהגברת הגבייה, אלא הגדילו משמעותית את מספר האנשים שאינם מצליחים לעמוד

בתשלומים. מערכות הגבייה אלימות במיוחד, ומוסיפות הוצאות בגין הליכים משפטיים והליכי גבייה, כך שבפועל הן מאפשרות שוד של אזרחים בחסות החוק.

המדיניות הנוכחית מייצרת חייבים אשר אינם יכולים לעמוד בתשלום חובותיהם ומדרדרים למצבי קיצון. מרצ תפעל לפיתוח ויישום של תוכנית חירום לאומית, שתכלול:

- מינוי יועץ מיוחד, עובד שירות התעסוקה, על-ידי ראש ההוצאה לפועל, או על פי בקשה של חייב אשר סך חובותיו עולה על 70 אלף ש. היועץ יבחן את כל חובות החייב ויכין עבורו תוכנית לחזרה להתנהלות כלכלית תקינה. התוכנית תהווה בסיס מחייב לקבלת החלטות בהוצאה לפועל.
- קביעת סכום השתכרות בגובה שכר מינימום למשק בית, שאינו ניתן לעיקול.
- ביטול הסנקציה של מאסר חייבים.
- ביטול הסנקציה של שלילת רישיון הנהיגה אשר רק מונעת מהחייבים אפשרויות השתכרות.
- מתן עדיפות בגביית חובות לאנשים פרטיים ולא לבנקים ולמוסדות.
- מתן אפשרות לקבלת הפטר מחובות, לחייבים בני 67 ומעלה המצויים בהליכי גבייה חמש שנים ויותר.

מדיניות בריאות

חוק ביטוח בריאות ממלכתי שהונהג בינואר 1995 הבטיח סל בריאות לכלל אזרחי ישראל, אולם בישראל קיימים, עדיין, פערים גדולים בתחום הבריאות הנובעים משיוך אתני ומעמדי ומהפער בין הפריפריה למרכז.

במהלך השנים לא עודכן התקציב הממלכתי למימון סל הבריאות והסל נשחק. מימון השירותים מושת יותר ויותר על המבוטחים, בניגוד לעקרונות החוק, תוך פגיעה קשה בשוויון. בנוסף, העדר השקעה בתשתיות פיזיות ובכוח אדם מהווה איום ממשי על מערכת הבריאות הציבורית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- אימוץ תוכנית לאומית לצמצום הפערים בבריאות.
- עדכון סל הבריאות בשני אחוזים בשנה כך שיכלול את כל השירותים והתרופות המשמעותיים, בהתאם להצעת החוק שיזמה מרצ.

- תיקון נוסחת חלוקת המשאבים בין קופות החולים כך שתיתן ביטוי למשתנים חברתיים ופיצוי לתושבי הפריפריה.
- תיקון חקיקה שמטרתו פיצוי על שחיקת המימון של חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
- יצירת הפרדה, באמצעות חקיקה ותקינה, בין מערכת הבריאות הציבורית למערכת הבריאות הפרטית, כך שלא ניתן יהיה לקבל שירותים פרטיים במסגרת המערכת הציבורית.
- התחייבות להרחבת סל שירותי הבריאות הממלכתי על חשבון ביטוחים משלימים ופרטיים.
- התחייבות לתקצוב רופאים בהיקף מלא, שאינם מועסקים באורח פרטי, כחלופה לשירותי הבריאות הפרטיים.
- הכללת הביטוח הסייעודי בסל הבריאות: אשפוז סיעודי וטיפול סיעודי בקהילה תוך הבטחת 40 שעות לפחות של טיפול בקהילה, פיתוח מרכזי יום בהיקף נרחב וביטול השתתפויות משפחה במימון.
- מימון מלא של טיפולי שיקום לקשישים והבטחת מקומות שיקום בהתאם לנדרש.
- המשך הכללת הטיפול בנפגעי נפש בקהילה בסל הבריאות תוך שמירה על מערך המרפאות הציבוריות, הבטחת זכויות העובדים והעובדות ואיכות וזמינות ההכשרה המקצועית.
- הבטחת כניסתן של נפגעות תקיפה מינית לרפורמה בבריאות הנפש.
- המשך תהליך הכנסת טיפולי השיניים לסל הבריאות.
- הקצאת משאבים משמעותיים לקידום הרפואה המונעת.
- גיבוש מדיניות כוללת לטיפול במגיפת האיידס ובמחלות העוברות במגע מיני: השקעת משאבים במניעה ובהסברה שתכלול העלאת המודעות לחשיבות מין מוגן מחד, וקבלה חברתית של חולים ונשאים מאידך.
- ביטול תשלום השתתפות עצמית בעת קבלת שירותי רפואה מונעת, ביקור אצל רופאים, ורכישת תרופות המצויות בסל הבריאות, תוך השלמת תקציב לקופות החולים.
- ביטול הפרטת שרותי הבריאות לתלמיד.
- שינוי תקינת בתי החולים על מנת לשפר את איכות המפגש בין מטפל ומטופל ומתן טיפול מיטבי.
- ביטול הועדות להפסקת הריון והעלאת גיל המימון להפסקות הריון מעל גיל 19 תוך הבטחת זכות האישה לשליטה מלאה על גופה.
- התחייבות להתייחסות למגדר במחקרים ובפרסומים של משרד הבריאות.
- הפעלת תוכנית לאומית להגנה על בטיחות ילדים ולמניעת היפגעותם בתאונות.
- הכללת תרופות וחיסונים למחלות נשים ולמניעתן בסל הבריאות, לרבות ובדגש על אמצעי מניעה וחיסון למניעת סרטן צוואר הרחם.

- הכללתן של נפגעות תקיפה מינית ברפורמת בריאות הנפש.
- הקמת מחלקת אשפוז ייעודית לנפגעות תקיפה מינית והקמת הוסטלים שיקומיים.

דיוור

מרצ מאמינה כי לכל תושב זכות בסיסית לדיוור ולכן על המדינה מוטלת החובה להבטיח לכל תושביה קורת גג ראויה. מדינת ישראל התעלמה מחובתה להבטחת דיוור לתושביה והפקירה תחום זה לידי השוק החופשי, מדיניות פושעת אשר הביאה לעליית מחירי הדיוור ולמשבר רחב ההיקף בו אנו מצויים כיום.

מרצ תפעל להפעלת תוכנית חירום לאומית להסדרת משבר הדיוור, שתכלול:

- הסדרה מיידית של פתרונות למחוסרי דיוור.
- בניית דיוור ציבורי וקביעת קריטריונים שקופים לחלוקת דיוור ציבורי לזכאים.
- הגדלת הסכומים המועברים לזכאים לסיוע בשכר דירה, בהתאם למחירי השכירות במשק, וקביעת קריטריונים שקופים למתן הזכאות.
- קביעת הגדרה בחוק לדיוור בר-השגה ובניית דיוור בר השגה.
- עדכון ריאלי של המשכנתאות בהתאם למחירי הדירות בשוק.
- מתן אפשרות ללקיחת משכנתא ללא צורך בהון ראשוני, על בסיס תשלומים שוטפים בלבד.
- עידוד בנייה להשכרה ארוכת טווח במימון ממשלתי. הממשלה היא שתדאג לבנייה, להשכרה ולתחזוק הנכסים.
- התניית אישורים לבנייה חדשה בכך שאחוז מסוים מהדירות יהפוך לדיוור ציבורי ולדיוור בר-השגה.
- מתן אפשרות לדיירי הדיוור הציבורי לרכוש את דירותיהם בהנחות משמעותיות, בהתאם לחוק הדיוור הציבורי, שחוקקה מרצ.
- הקמת רשות לשכירות הוגנת, אשר תוכל לקבוע מחיר שכירות הוגן ותנאי שכירות הוגנים.
- קביעת מס רכוש בסך 30% מערך הבית על מחזיקי דירה שנייה ויותר, אשר יכנס לתוקף בתוך שנה מיום חקיקתו. בעלי הדירות יוכלו להימנע מתשלום המס כאמור, באם יודיעו כי הם מכפיפים את הדירות שבבעלותם לרשות לשכירות הוגנת, אשר תקבע את גובה דמי השכירות ותנאיה.
- התייחסות מיוחדת לצרכי הדיוור באוכלוסייה הערבית, והסרת החסמים הגורמים לאי השוויון העמוק בהקצאת משאב הקרקע בין יהודים לערבים.

זכויות אזרחים ותיקים

מעמדם של האזרחים הוותיקים נשחק בשנים האחרונות באופן מדאיג.

האזרחים הוותיקים הם בעלי זכויות וביכולתם לתרום תרומה משמעותית לחברה. מרצ רואה חשיבות ייחודית בהבטחת זכותם של האזרחים הוותיקים לקיום בכבוד ובהבטחת מעמדם וחוסנם הכלכלי, על מנת שיוכלו לתפקד באופן מקסימלי בקהילה בה הם חיים ולמצות את שנות הגמלאות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העלאת קצבאות הזקנה האוניברסאליות והצמדתן לשכר המינימום, תוך הטלת מיסוי מלא על הקיצבה.
- בהעדר רפורמה במנגנון המיסוי – יובטח כי השלמת הכנסתם של קשיש או קשישה, שאין להם הכנסה אחרת, תביא להכנסה בגובה שכר המינימום ליחיד.
- הבטחת פנסיה לכל עובד ועובדת.
- הרחבת רכיבי השכר הרלבנטיים לצורך חישוב הפנסיה, על מנת למנוע ירידה דרסטית ברמת החיים עם הפרישה לגמלאות.
- חקיקת חוק לפיקוח על גופי הביטוח הפנסיוני אשר יחייב אותם למסור מידע לציבור, והסדרת אמצעים רגולטיביים שיגנו על חסכוניות הפנסיה.
- הצמדת הגמלאות הפנסיוניות לשכר הממוצע במשק למניעת שחיקתן לאורך זמן.
- הטמעת חשיבה מגדרית בחוקי פנסיה על-ידי חקיקה שתכלול הורדת דמי ניהול, ביטחון לחיסכון, החזרת הכסף לקופות ציבוריות. כמו כן, הנגשת תכנים פנסיוניים לאוכלוסיות רחבות.
- ביטול דמי הניהול בקרנות הפנסיה הוותיקות, המהווים מס נוסף ולא מוצדק על הגמלאים.
- הגדלת שעות הטיפול הסייעות למגוון לאדם בביתו והרחבת הזכאות לטיפול כזה, כך שגם בעלי מוגבלות יוכלו להמשיך לחיות בתוך הקהילה.
- ביטול האפליה בקבלת שירותי בריאות מטעמי גיל.
- הטלת פיקוח ממשלתי על מחיריהן של תרופות ללא מרשם.
- מתן אפשרות ללקיחת "משכנתא הפוכה" בערבות מדינה, שתאפשר לאזרחים ותיקים להמשיך לחיות בבתיהם ולקבל סכום חודשי קבוע שסייע בחיי היום-יום.
- חקיקת חוק פיקוח על עסקאות דיור מוגן, שימנע ניצול של אזרחים ותיקים ויחיל על החברות העוסקות בכך חובת דיווח למבקר המדינה.

- עידוד הקמת בתי דיור מוגן באמצעות הקצאת קרקע ייעודית, העדפת התקשרות עם התארגנויות עצמאיות בבעלות קשישים לבניית דיור מוגן והטלת חובה על קבלנים להקצות 25% מן הדירות בבתי דיור מוגן במחיר ההולם קריטריונים של דיור בר-השגה.
- נסיעה בתחבורה ציבורית חינם לאזרחים ותיקים.

זכויות ניצולי שואה

ניצולי שואה רבים חיים בישראל בתת תנאים. האנשים הללו, ששרדו את הגיהנום, מתמודדים בזקנתם עם מחסור ועוני. זוהי חרפה שמעידה יותר מכל על מצבנו כחברה. מרצ תפעל לחקיקת חוק זכויות ניצולי השואה, אשר יבטיח זכויות לכל ניצול, אשר שהה על אדמת גרמניה או מי משותפיה בתקופת מלחמת העולם השנייה.

זכויות אנשים עם מוגבלות

זכותם של אנשים עם מוגבלות להשתלב באופן מלא בחיי החברה, ואין להסתפק בצעדים שמטרתם להיטיב עמם או להקל עליהם בבידודם.

יישום חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, אשר נחקק ביוזמת מרצ, מהווה צעד ראשון וחשוב בדרך למתן זכויות יסוד לאנשים עם מוגבלות. הפעילות הענפה בכנסת ה-18 בנושא מימוש הזכות לנגישות, שיפירה את מצבם של אנשים עם מוגבלות, אולם הדרך ליצירת שוויון זכויות מלאות עדין ארוכה. מרצ מחויבת להמשיך המאבק, ולהקצאת כל המשאבים הדרושים ליישום מלא של החוק.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת אכיפה אפקטיבית של החוק כך שתימנע כל אפליה בתעסוקה ותובטח נגישות במקומות ציבוריים ובתחבורה הציבורית לבעלי מוגבלויות.
- העלאת קצבת הנכות לגובה שכר המינימום.
- העלאת קצבאות השירותים המיוחדים לגובה שיאפשר העסקה הוגנת של עובד סיעוד.
- חקיקת פרק בנושא דיור בקהילה, סיוע אישי וחינוך, בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
- חקיקת חוק שיקום לאנשים עם מוגבלות והקמת רשות שיקום לאומית.
- שילוב ילדים עם מוגבלות בחינוך הרגיל, בהתאם לרצון הוריהם, ותקצוב סל שילוב השייך לילד (ולא למסגרת אליה הוא משתייך), באופן דיפרנציאלי לפי רמת תפקוד.
- הקצאת משאבים להשוואת רמת השירותים לאנשים עם מוגבלות בחברה הערבית.

- החלת חוק הבריאות הממלכתי על תחום בריאות הנפש כך שיובטח טיפול זמין והולם בתוך הקהילה.
- הוצאת הועדות הרפואיות מידי הביטוח הלאומי בהתאם להמלצות ועדת גולדברג והחלת רפורמה במבנה הועדות כך שתובטח זכותו של הנכה ליחס הולם ולנציגות מטעמו בוועדה.
- השוואת הזכויות בתחום הבריאות בין נכי צה"ל, נכי תאונות עבודה ונכים בכלל.
- קידום הנגישות של ההשכלה הגבוהה לאנשים עם מוגבלויות באמצעות השקעה ממשלתית בהתאמות פיזיות וחושיות של כל מוסדות הלימוד האקדמיים, קידום תכניות לעידוד לימודים אקדמיים של אנשים עם מוגבלויות והגדלת התגמולים שניתנים למעסיקים של עובדים עם מוגבלות.
- החלת חוק עידוד השקעות הון על מפעלים שלמעלה ממחצית מעובדיהם הם אנשים עם מוגבלות, וקביעת הטבות במיסוי למעסיקים המעסיקים מעל 10% אנשים עם מוגבלות.
- צמצום משמעותי של העסקת עובדים בדרך של "מפעלים מוגנים" והעברת ה"מפעלים המוגנים" למסלול של קביעת שכר מינימום מותאם.

פליטים, מבקשי מקלט ומהגרי עבודה

ישראל הוקמה כמדינה של פליטים. נראה כי רוב חברי הכנסת בקדנציה האחרונה שכחו עובדה זו. בכנסת הנוכחית הועברו חוקים אשר פוגעים בזכויות הפליטים, מתירים לעצור אותם במחנות ואפילו מאפשרים מעצרים של ילדים. כמו כן, השיח הציבורי בנושא הפליטים הפך גס, אלים ומסוכן.

המדינה מנהלת מאבק במהגרי העבודה אך ממשיכה במקביל לגייס עובדים נוספים ברחבי העולם אשר פעמים רבות מוצאים עצמם מנוצלים, הן על-ידי חברות כח האדם אשר הביאו אותם לארץ והן על-ידי המעסיקים. ישראל אמנם מצהירה על מדיניות שמים סגורים, אולם בפועל, היא מעודדת הבאת עובדים זרים ולא מציגה מדיניות המעודדת העסקת עובדים ישראלים במקצועות עתירי עובדים זרים, כמו סיעוד, חקלאות ובניין.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ביטול מדיניות הכליאה של מבקשי מקלט. כליאת מבקשי המקלט וילדיהם, לאחר התלאות שעברו בדרך, מהווה התעללות חסרת תכלית ותוחלת.
- מתן אישור עבודה למבקשי המקלט.
- החלת תושבות חברתית (נגישות לשירותי רווחה ובריאות) למבקשי המקלט ונגישות לשירותי בריאות ורווחה עד קבלת מעמד של פליט.
- הקמת מערכת בדיקת בקשות מקלט הוגנת ומתפקדת והענקת מעמד פליט למבקשי המקלט שיוכרו כפליטים.

- הקמת מרכזי קליטה פתוחים בכל רחבי הארץ ולא בשכונות מצוקה.
- מתן אישורי עבודה בישראל למהגרי עבודה על בסיס אישי בלבד, ולא דרך חברות כוח אדם.
- ביטול משטרת ההגירה, והרחבה משמעותית של היחידה לאכיפת חוקי העבודה. יחידה זו תעסוק, בין היתר, בהבטחת תנאי עבודה שווים למהגרי עבודה.
- החלת מורטוריום על כל מהגרי העבודה החיים בישראל לתקופה של שנה, בה יוכלו העובדים להסדיר את מעמדם. מהגרי עבודה יוכלו לקבל אשרות שהייה, עד לקבלת מעמד קבע ואזרחות.
- מתן מעמד קבע לילדי עובדים זרים אשר נולדו בישראל או חיו בה במשך 5 שנים ויותר, כך שיוכלו בהמשך לבקש ולקבל אזרחות ישראלית.
- הבטחת הזכות לבריאות, חינוך, כיסוי בגין תאונות עבודה, נכות ולידה לכל עובד זר המועסק בישראל.
- רפורמה בתנאי העסקת עובדים זרים בסייעוד – ביטול חובת הלינה בבית המטופל, ביטול יחסי עובד-מעביד בין המטפל למטופל הסייעודי, הגדרת מעסיק ברוך, אשר יהיה אחראי לכל זכויות העובדים, הסדרת תנאי ההעסקה, ותשלום בגין שעות נוספות.
- החלת חוק שעות עבודה ומנוחה על כל מהגרי העבודה המועסקים בישראל.

חינוך

מערכת החינוך היא המשאב החשוב ביותר לכינונה של חברה דמוקרטית, שוויונית ומצליחה. הממשלה האחרונה עשתה בה שימוש בוטה וציני במטרה לקדם אג'נדה ימנית, מנותקת מאחריות ומהבנה כי חינוך הוא המפתח לצמצום פערים ולהצבת מדינת ישראל בחזית ההישגים העולמית.

בכוחה של מערכת החינוך להעניק לתלמידיה כישורים ומיומנויות הנדרשים לתפקוד ראוי בחברה מתקדמת ופורצת דרך, לחזק מגמות דמוקרטיות ולהוביל ערכים של סולידריות חברתית. במקום לעשות זאת, המערכת עוסקת באומדנים ומדדים, שגם אותם היא צולחת בקושי רב, ובסיוורים ב"אתרי מורשת" בשטחים הכבושים. הרפורמות עליהן הכריזו בבתי הספר התיכוניים לא מיטיבות במיוחד עם המורים. שכרם נשאר עדיין נמוך, הם עובדים ללא תנאים סבירים בבתי הספר, הכיתות מתפקעות מתלמידים, ובחינות הבגרות הן חזות הכול.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- כל ילד בישראל יהיה זכאי לחינוך חינוך מגיל שלושה חודשים ועד לסיום בית ספר תיכון. תופסק גביית תשלומי הורים במערכת החינוך הציבורית.
- בתי הספר יפעלו כבתי חינוך ויעודדו את התלמידים לצריכת תרבות ואמנות כחלק מפיתוח טעמם האסתטי של הילדים ועידודם להיות בעלי חשיבה גלובלית ובעלי ראייה ורגישות אוניברסלית.
- יושם דגש על חינוך לנקודת מבט סביבתית ולחיי קיימות תוך פיתוח תוכניות חינוכיות שיאפשרו לתלמידים להיות אזרחי העולם המערבי המודרני. מרצ תפעל להכנסת חינוך להכשרה כללית רחבה, למעורבות בחברה ופעילות דמוקרטית, לחינוך פיננסי, חינוך ליזמות, חינוך להתנדבות בקהילה וללקיחת אחריות בנושאים גלובליים.
- קידום הערכה חלופית בבתי הספר [פורטפוליו, עבודות גמר, עבודות אמנות, עבודות חקר ועוד] וצמצום מספר בחינות הבגרות למינימום, לא יותר מ 4 בחינות.
- החלת יום לימודים ארוך תוך אספקת ארוחת צהריים חמה לכל תלמידי ישראל.
- קביעת בית הספר כמקום בו מתבצעת פעילות רפואה מונעת לכל תלמידי ישראל.
- שילוב תלמידים עם מוגבלות בחינוך הכללי, בהתאם לרצון הוריהם, ותקצוב סל שילוב השייך לילד (ולא למסגרת אליה הוא משתייך) באופן דיפרנציאלי לפי רמת תפקוד.
- מתן סיוע לתלמידים עם לקויות למידה אשר יקנה להם כלים להתגבר עליהם.
- תקצובם הממלכתי של מוסדות החינוך במדינת ישראל יותנה בלימוד תכנית הליבה המחייבת של משרד החינוך.
- תגבור לימודי יהדות בגישה פלורליסטית ופתוחה בבתי הספר היהודיים החילוניים.
- הקטנת מספר התלמידים בכיתה.
- קביעת מדדים נוספים לבחינת בתי הספר, כגון מידת השיפור בהישגי התלמידים, השתתפות התלמידים במסגרות חינוך ערכי, מניעת נשירה, קיום מסגרות לחינוך מיוחד ומנהל תקין.
- עידוד חדשנות חינוכית שעיקרה שימוש בכלים טכנולוגיים להשבת תהליכי ההוראה והלמידה בבית הספר, והצעת מערכת החינוך לקראת שילוב טכנולוגיות שיאפשרו לכל תלמיד ללמוד בשעות גמישות ובמקומות שונים.
- החלת מדיניות אפליה מתקנת לישובים ולאוכלוסיות בפריפריה הגיאוגרפית והחברתית במטרה לצמצם פערים חברתיים ולחתור לחברה צודקת ושוויונית יותר.

- הקמת ספריות להשאלת ספרי לימוד בכל בתי הספר בארץ.
- הנחלת ערכי השוויון המגדרי בתוכניות הלימוד החל מהגיל הרך ועד השכבות הבוגרות.
- תקצוב, תמרוץ ועידוד תכניות לימוד של חינוך מיני ומניעת אלימות מינית.
- הקפדה על דימוי הנשים בספרי הלימוד.
- עידוד נערות לבחור במקצועות מדע וטכנולוגיה.
- קידום נשים באקדמיה.
- צמצום הפערים הלימודיים של תלמידים יוצאי אתיופיה בכל קבוצות הגיל.
- הבטחת המשך מימון שכר הלימוד לסטודנטים יוצאי אתיופיה במוסדות ההשכלה הגבוהה.

תקצוב מערכת החינוך:

לאור נתונים החושפים את הפערים העצומים בין השכבות החברתיות המבוססות למוחלשות בכל הנוגע להזדמנויות חינוכיות (אי-שוויון בתנאים ובמשאבים) ובהישגים הלימודיים (התוצאות הלימודיות), יש לייצר מתכונת הקצאת משאבים שתבטיח כי כל הילדים יהנו מהזדמנויות חינוכיות שוות, וכי כל עוד קיימים פערים, תופעל מדיניות של העדפה מתקנת כלפי האוכלוסיות החלשות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- תכנון מקיף להחלת הרפורמה בחינוך. בצד ההוצאות הכספיות הנוספות, יש לבצע בדיקה היכן ניתן לייעל את עבודת משרד החינוך והשירותים הניתנים על ידו.
- משרד החינוך יהיה הגורם האחראי היחיד לכלל מרכיבי החינוך, כולל בינוי ואחזקת המבנים. יש לשפר את המצב הפיסי בבתי הספר ולאפשר סביבת לימודים המתאימה לשהיית תלמידים ביום לימודים ארוך.
- הפניית תקציבים מתאימים לשיפור המצב הפיסי של מוסדות החינוך ביישובים הערביים וביישובי הבדואים בנגב.
- תקצוב מוסדות החינוך באופן דיפרנציאלי, לפי רמתו הסוציו-אקונומית של כל יישוב.
- לא יתאפשר גיוס כספים ממקורות שאינם המדינה, עליה מוטלת האחריות הבלעדית לתקצוב מלא של בתי הספר.
- ייזום חקיקה שמטרתה להמריץ את מערכת החינוך הערבית על-ידי מתן משאבים מיוחדים לבניית מערך חינוכי מגיל 3 ועד תיכון. מערך זה יעודד משפחות לשלוח את ילדיהן למוסדות חינוך, יעודד נשים לצאת לשוק העבודה, ויתגבר את שירותי החינוך הניתנים היום במגזר הערבי המופלה לרעה ביחס למגזר היהודי.

המחנכים:

איכות מערכת החינוך תלויה באיכות מוריה, בסופו של דבר, היא נקבעת בכיתה ומושפעת במידה רבה מדמות ורמת הידיעות של המחנך או המחנכת. תהליך ההפרטה השקט במערכת החינוך בישראל הביא לכך שב- 60% מבתי הספר יש מורים המועסקים באמצעות עמותות או מעסיקי קבלן, כשאף גוף אינו בודק את רמת הכשרתם ותנאי העסקתם. יש לשפר באופן ניכר את מעמד המורה בישראל, ולבצע כל שינוי מערכתי בחינוך בשיתוף ובהתייעצות עם המורים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העלאת שכר המורים באופן משמעותי, הן את השכר לשעת הוראה, והן את השכר הכולל.
- הפיכת ההוראה והחינוך למקצועות מועדפים, על מנת לעודד את כניסתם של אנשים מוכשרים ובעלי יכולות למערכת.
- סבסוד מחצית משכר הלימוד לסטודנטים להוראה.
- קבלה ללימודי הוראה של מועמדים בעלי יכולות גבוהות וכישורים מתאימים, ופיתוח אישיותי ומקצועי של הסטודנטים הן בתחומי התרבות וההשכלה והן במישור הפדגוגי.
- העלאת רמת ההשכלה של המורים ועידוד המורים לרכוש תואר שני.
- הפסקת פעילותן של עמותות, גופים עסקיים וארגוני מיקור חוץ, המעסיקים מורים בתנאים מחפירים, ללא הכשרה מתאימה וללא זכויות הדומות לחבריהם בחדר המורים.
- הבטחת היותו של מנהל בית הספר דמות חינוכית- אוטונומית האחראית על התחום הפדגוגי בלבד.
- העלאת שכר מנהלי בתי הספר ומוסדות החינוך ב-50% על מנת לעודד מורים להתקדם לתפקידי מפתח וניהול.

חינוך בלתי פורמלי:

החינוך הבלתי פורמלי משלים את מערכת החינוך הפורמלית ומעניק לבני הנוער כישורים חברתיים וערכיים הכרחיים. תנועות הנוער הן חוד החנית של החינוך הבלתי פורמלי, שכן בנוסף להענקת כישורי חיים, הן ממלאות תפקיד חשוב בחינוך הנוער לעשייה ציבורית ומעורבות ערכית פעילה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת פעילותן של תנועות הנוער על-ידי הכפלת תקציבן והשבת התקציב למתנדבים לשנת שירות.
- הצגה ותקצוב של תוכנית חירום לאיתור וטיפול בבני נוער אשר נשרו ממערכת החינוך, תוך ניסיון לפתח מסגרות חלופיות שיאפשרו מתן השכלה וכישורי חיים לנערים הנושרים.

מערכת ההשכלה הגבוהה

ההיסטוריה של ההשכלה הגבוהה בישראל רצופה בהישגים מרשימים המציבים את ישראל במקום גבוה בהשוואה למרכזי מדע וידע בעולם. השחיקה בתקצוב המוסדות להשכלה גבוהה מעלה חשש ממשי להדרדרות קשה של המערכת, אשר כבר היום ניכרים בה סימני המחסור הכספי בדמותן של ספריות בלתי מעודכנות, מעבדות ישנות ובעיקר בצמצום ניכר של סגל ההוראה הבכיר.

חיזוק ההשכלה הגבוהה כהשקעה עתידית של מדינת ישראל מחייב הגדלה משמעותית של תקציביה. ראשית, יש להשיב למערכת ההשכלה הגבוהה את כל התקציבים שקוצצו בעשור האחרון. כמו כן, יש לקבוע מנגנון עדכון קבוע להגדלת תקציבי ההשכלה הגבוהה ולהבטיח את השבתם של התקנים שקוצצו לסגל בכל המוסדות להשכלה גבוהה. תכנון מערכת ההשכלה הגבוהה צריך להיעשות ברמה הלאומית, תוך הגדלת מספרן של המכללות הציבוריות וחיזוקן, והקשחת התנאים להקמת מוסדות השכלה גבוהה פרטיים.

נגישות להשכלה גבוהה:

הרחבת המעגל האקדמי היא צורך חברתי-לאומי ואישי כאחד.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפחתת שכר הלימוד עד להעמדתו על סכום סמלי, של דמי רצינות בלבד. לא יונהג שכר לימוד דיפרנציאלי בין חוגים שונים.
- הנהגת מערכת סבסוד ומלגות על מנת להבטיח ששכר הלימוד לא יהווה מכשול בפני אלה שאין ביכולתם לשלם.
- הפעלת תכניות והקצאת משאבים הולמים למוסדות החינוך באזורי פריפריה ובקרב אוכלוסיות חלשות, כדי לאפשר נגישות ולעודד שוויון בהשכלה הגבוהה.
- הרחבת רשת המכינות הקדם-אקדמיות ובחינת הקמתן בישובים פריפריאליים.
- השוואת שכר הלימוד במכינות לשכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה
- העדפה מתקנת בתנאי הקבלה לאוניברסיטאות ולמכללות לאוכלוסיות בעלות נגישות נמוכה, ביניהן ערבים אזרחי ישראל, והצעת מנגנוני השוואת יכולות בנוסח של מכינות קדם-אקדמיות.
- פתיחת המערכת למעבר סטודנטים ממכללות לאוניברסיטאות ולהיפך, בהתאם ליכולת אישית ולהישגים.
- הגדלת ייצוג הנשים, הערבים ואוכלוסיות בעלות נגישות נמוכה בסגל האקדמי.
- מתן אפשרות ללימודים אקדמאים בכל התחומים החל מגיל 18.
- פתיחת קורסים בשפה הערבית במסגרת האוניברסיטאות והמכללות ומתן אפשרות להגשת עבודות בערבית, בתיאום עם המרצה.
- הכרה בתשלומי שכר הדירה של סטודנטים כהוצאה מוכרת לצרכי מס.
- הבטחת היצע מספק של דיור במעונות בשכר דירה נמוך.
- פתיחת הקמפוסים לציבור הרחב, כך שיוכל להשתתף בשיעורים כמאזין חופשי ולהשתמש בספריות האקדמיות ללא תשלום או בתשלום סמלי בלבד.
- הקמת גוף חיצוני במוסדות אקדמיים שיחקור תלונות על הטרדות מיניות במוסדות.

סגל ההוראה:

סגל ההוראה הוא הבסיס להצלחת המוסדות להשכלה גבוהה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפסקת ההעסקה הפוגענית של "מורים מן החוץ", העברתם למסלול העסקה קבוע וקליטתם במסגרת הסגל הבכיר, בהתאם להסכם שנחתם עם ארגוני הסגל הזוטר.
- העסקת חברי הסגל הזוטר רק בהתאם לתנאי ההסכמים הקיבוציים.
- הגדלת המלגות לסטודנטים לתארים מתקדמים, במיוחד בתחומי הרוח והחברה, לשם עידוד הישגותם בארץ.

חופש אקדמי:

בשנים האחרונות מותקפים חוגים ומחלקות באוניברסיטאות מסיבות פוליטיות ובלי קשר להתנהלותם האקדמית. כדי להבטיח את המשך קידומה ומצוינותה של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל, יש להגן על החופש האקדמי. את ניהול האוניברסיטאות, מינוי ראשי המערכת האקדמית והמחקרית, התוויית מדיניות הפיתוח האקדמי וחלוקת התקציבים יש להפקיד רק בידי המדענים והחוקרים.

יש להבטיח חופש אקדמי בשני מישורים:

1. חופש אקדמי אישי - המאפשר לכל חבר וחברת סגל אקדמי לקבוע את כיווני מחקריו או מחקריה ותכני ההוראה ללא התערבות חיצונית וללא חשש למעמדו.
2. חופש אקדמי מוסדי - המעניק לכל מוסד אקדמי את הזכות המלאה לקבוע את סדר היום האקדמי שלו ואת דרכי ניהולו, ומגן עליו מפני התערבות חיצונית ממשלתית או אחרת.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מעמדה העצמאי של המועצה להשכלה גבוהה (מל"ג) וביסוס מעמדה, עצמאותה וסמכויותיה של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ח).
- החזרת ניהול האוניברסיטאות לידי הקהילה האקדמית וביסוס הניהול האקדמי על דיון פתוח ורחב ככל האפשר בהשתתפות כל חברי הקהילה - מרצים, סטודנטים וסגל מנהלי.

חופש ביטוי:

- האוניברסיטאות הן הבסיס לחדשנות, לחשיבה עצמאית ולפלורליזם. עליהן לאפשר החלפת רעיונות חופשית, התארגנויות על בסיס נושאים שונים וחופש ביטוי לסטודנטים ולאנשי הסגל.
- בשנים האחרונות מוסדות אקדמיים הרשו לעצמם לפגוע קשות בחופש הביטוי של סטודנטים ושל מרצים ואף הביאו למעצרו של סטודנטים, אשר ביקשו להביע את מחאתם.
- מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:
- חופש ביטוי וחופש התארגנות פוליטית בכל קמפוס המאושר על-ידי המועצה להשכלה גבוהה.
 - חופש לפעילות פוליטית באופן שגרתי ובמיקומים מרכזיים בקמפוסים.

דת ומדינה

מרצ דוגלת בחופש דת ובחופש מדת ותמשיך במאמציה לפעול לחקיקת חוק יסוד: חופש הדת, שיבטיח את זכותם של כל אזרחי המדינה ותושביה, יהודים ושאינם יהודים, חילונים ודתיים, רפורמים, קונסרבטיבים ואורתודוקסים - לחיות את חייהם על פי מנהגיהם, השקפתם ואמונתם, ברשות היחיד וברשות הרבים, במועד ובחול, בבניין המשפחה ובחינוך הילדים, בתרבות ובבידור, ללא כפייה בענייני דת של צד אחד על משנהו, ובלבד שמימושם של אלה לא יפגע בכבוד האדם.

מרצ רואה במורשת ישראל ובמשפט העברי מקור השראה ליצירה ולהווי חיינו, אך לא מקור של סמכות או נורמה מחייבת במדינה דמוקרטית ובעולם הפתוח לקדמה, ליצירה ולמחקר. מדינת ישראל היא מדינת חוק ולא מדינת הלכה. חופש הדת והמצפון ושוויון הזכויות לכל אזרחי ישראל בלי הבדל דת, גזע ומין, שהובטחו במגילת העצמאות, עולים בקנה אחד עם תפיסה נאורה של המורשת היהודית המבוססת על שוויון ערך האדם, חופש הבחירה וחרות המחשבה.

עיקרון חופש הדת, ובכלל זה החופש מדת, מחייבים הפרדה של הדת מהפוליטיקה והפרדה של הדת מהמדינה. מרצ תפעל לביטול המונופול הדתי-אורתודוקסי המפלה לרעה נשים, יהודים חילוניים, ויהודים בעלי גישות דתיות פלורליסטיות ותבטיח את שוויון מעמדם של כל הזרמים הדתיים בכל תחומי החיים.

מרצ תפעל לביטול המונופול של בתי הדין השרעיים על המוסלמים והמוסלמיות אזרחי ישראל, בכל תחומי המשפחה והאישות ותקבע כי ברירת המחדל בכל הליך משפטי בתחומים אלה תהיה בבית המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים ישמשו כבורר, רק בהסכמת כל הצדדים.

מרצ תפעל בנחרצות נגד תופעות של הדרת נשים מן המרחב הציבורי, לביטול קווי אוטובוסים המפרידים בין גברים לנשים ולהטלת סנקציות כלפי המדירים נשים. מרצ תדאג לכך שנשים יוכלו להתפלל באתרים מקודשים, ובכלל זה בכותל המערבי, על בסיס שוויוני.

מרצ תפעל ליישומה והטמעתה של תכנית הליבה בכל מוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים במגזר החרדי ותעמוד על הדרישה שהמדינה תימנע ממתן תמיכות ממשלתיות למוסד חינוך במגזר החרדי, אשר אינו מקיים תכנית ליבה במסגרת תכנית הלימודים הנהוגה במסגרת.

מרצ תומכת בעיקרון השוויון ולפיכך תציע חוק שירות ממלכתי שוויוני, צבאי או אזרחי, שיאפשר לכל אזרח לשרת על פי מצפונה ואמונתו. מרצ תפעל להנהגת שעון קיץ ברוב ימות השנה.

מאבק בהדרת נשים

מרצ תפעל להפסקת הדרת הנשים, שהפכה למכת מדינה:

- יוטלו סנקציות פליליות על המסיתים להדרת נשים, או העוסקים בהדרה. תקבע ענישה מחמירה כלפי המבצעים פעולות של השחתת רכוש, בשל הצגת נשים.
- יחוקק חוק, שיאפשר תביעה למתן פיצוי, בלא הוכחת נזק, בשל הדרת נשים במרחב הציבורי ובכלל זה בתחבורה ציבורית, באירועים ציבוריים, במוסדות שלטון, במתן שירותים חברתיים ודתיים, בשידורי רדיו וכיו"ב. ניתן יהיה לתבוע רשויות, תאגידים ונושאי משרה באופן אישי.
- יוקמו מנגנונים ממשלתיים ומוניציפליים ייעודיים שיעסקו במניעה הדרה, באכיפה ובפיקוח.
- בכל בית עלמין יוצבו שלטים, המודיעים על איסור הפרדה בין גברים לנשים וינקטו סנקציות מנהליות ופליליות כלפי

מנהלי בתי עלמין שאינם ממלאים אחר הוראות אלה.

- כדי להימנע מתופעת הדרת נשים מפרסומים ושלטי חוצות, ייקבע מנגנון פיצוי ממשלתי לגופים פרטיים, אשר נפגעו מהשחתת רכושם בשל הצגת נשים.

נישואים וגירושים

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- מרצ תפעל לתיקון אי-השוויון המובנה בדיני המשפחה בישראל, על-ידי הנהגת נישואים וגירושים אזרחיים במדינת ישראל, כולל לבניות/זוג מאותו מין. רשם נישואים ממלכתי יהיה אחראי על רישום המעמד האישי, ויוחל דין אחד לגבר ולאישה בכל הערכאות השיפוטיות ולכל דבר ועניין: שוויון במעשה הנישואים, בתקופת הנישואים ובהתרתם.
- החלתם של נישואים אזרחיים לא תפגע במעמד הידועים בציבור.
- הענקת זכות יסוד לכל אדם בישראל להתחתן על פי בחירתו בנישואים אזרחיים או בנישואים דתיים (אורתודוקסים, קונסרבטיבים או רפורמים) ולהקים בית ומשפחה.
- הקניית הסמכות בכל ענייני האישות לבית המשפט לענייני משפחה. בתי הדין הרבניים ובתי הדין השרעיים ידונו בענייני אישות רק בהסכמת שני הצדדים.

קבורה אזרחית-חלופית

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מימושו של חוק הזכות לקבורה אזרחית חלופית, התשנ"ו-1996, הקובע כי כל אדם זכאי להיקבר על פי השקפתו.
- הקמת בתי עלמין לקבורה אזרחית ברחבי הארץ והקצאת חלקות לקבורה אזרחית בבתי העלמין הקיימים.
- הבטחת האפשרות לקבורה אזרחית עבור התושבים על-ידי כל הרשויות המקומיות.
- גיור יהודי והשתייכות לעם היהודי, ייקבעו עבור כל מי שמצהיר בתום לב שהוא יהודי ושקשר את גורלו עם העם היהודי.
- אלו המבקשים לקיים גיור דתי יוכלו לבחור בין גיור אורתודוקסי, רפורמי, קונסרבטיבי או אחר.

שבת ומועדי ישראל

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- שמירת השבת כיום המנוחה הכללי בישראל.
- הבטחת כל זכויותיו של עובד המבקש שלא לעבוד בשבת, בין אם בשל אמונה דתית ובין אם מטעמים חברתיים.
- קיום פעילות תרבות, נופש ובילוי בשבת, כולל בתי שעשועים, אתרי בילוי ומתקני נופש וספורט, בהתחשב ברצונם של תושבי המקום.
- הפעלת תחבורה ציבורית בשבת, תוך התחשבות באופי האוכלוסייה במקום ובצרכיה.

שירותי דת

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת מתן שירותי דת על-ידי המדינה באופן שוויוני לכל הדתות ולכל הזרמים ביהדות, על פי שיעורם באוכלוסייה ובהתאם ל"סל שירותי דת" אשר יעוגן בחוק ויתבסס על המלצת מועצה ציבורית מיוחדת.
- ביטול המועצות הדתיות.
- הרבנות הראשית תחדל להתקיים כמוסד ממלכתי במימון המדינה.

מערכת המשפט ובתי הדין הרבניים והשרעיים

- מרצ תפעל להפעלת בתי הדין הרבניים של הזרמים השונים ושאר בתי הדין הדתיים באופן אוטונומי במסגרת משרד המשפטים, בדומה לבתי המשפט האזרחיים. סמכותם תהיה כבוררים בלבד ויידרשו להם רק בהסכמת כל הצדדים הנוגעים לעניין.

חינוך מדע ותרבות

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הנחלת הערכים ההומניים של המורשת היהודית ושל התרבות האנושית הכללית במערכת החינוך הממלכתית תוך הצגת העושר הרוחני של המורשת היהודית מתוך גישה פלורליסטית והימנעות מכל הטפה דתית או כפייה של ביטויים פולחניים.
- חיזוק והגברת התמיכה בארגונים ובבתי מדרש העוסקים בהתחדשות יהודית ובלמוד מקורות יהודיים וישראליים והמחויבים להשקפת עולם הומניסטית, פלורליסטית ודמוקרטית.
- יישומה והטמעתה של תכנית הליבה בכל מוסדות החינוך המוכרים שאינם רשמיים במגזר החרדי ועמידה על הדרישה שהמדינה תימנע ממתן תמיכות ממשלתיות למוסד חינוך במגזר החרדי, אשר אינו מקיים תכנית ליבה במסגרת תכנית הלימודים הנהוגה במסגרתו.
- טיפוח רגשי כבוד לבני דתות אחרות ולמקומותיהם המקודשים ועידוד דיאלוג והבנה בינדתית בין בני כל הדתות בישראל.
- פעילות נחרצת נגד הסתה גזענית ולאומנית של מחנכים ורבנים והגברת האכיפה נגד עברייני "תג מחיר" הפוגעים בכנסיות ובמסגדים.
- ביטול הגבלות מטעמי דת המקשות או המגבילות נתיחה שלאחר המוות והשתלות איברים להצלת חיי אדם. שינוי ברירת המחדל בתרומת איברים – באם אין התנגדות מראש של הנפטר או התנגדות של משפחתו הקרובה, ניתן יהיה לעשות שימוש באיבריו לצרכי השתלה.
- הבטחת זכותה של כל אישה להחליט, משיקוליה, על הפסקת הריון, שתבוצע בתנאים הולמים ובפיקוח רפואי מוסמך.
- ביטול ההגבלות מטעמי דת על חופש המחקר בתחומי הארכיאולוגיה והאנתרופולוגיה.

זכויות האזרחים הערבים כמיעוט לאומי

ישראל היא מדינת העם היהודי ומדינת כל אזרחיה. חוק השבות מקנה יתרון ליהודים רק בכניסה לישראל, אך הוא אינו מעניק להם יתרון על כל אזרח אחר במדינה. מעמד כל אזרח ואזרחית ללא הבחנה על רקע לאום חייב להיות שווה.

מלבד הבטחת שוויון מלא לכל אזרחי המדינה, ישראל תכיר במיעוט הערבי כמיעוט לאומי שלו זכויות קולקטיביות, ותאפשר לו לממש ולבטא את תרבותו הייחודית ולפעול בשפתו.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקמת זרם חינוך ממלכתי ערבי במקביל לזרם הממלכתי ולזרם הממלכתי הדתי, והקצאת תקציב הולם לשם כך.
- לוח השנה הרשמי של המדינה יכלול גם חגים מוסלמים, נוצרים ודרוזים.
- שילוב פעיל ומתמשך של אזרחים ערביים במוסדות פוליטיים ומנהליים, והבטחת ייצוג הולם של ערבים במגזר הציבורי, על פי חוק שנחקק ביוזמת מרצ בשנת 2000.
- תיקון אפליית האזרחים הערבים ופיתוח תכנית רחבת היקף להעדפה מתקנת של האוכלוסייה הערבית בכל תחומי החיים.
- מתן ביטוי מעשי למעמד השפה הערבית כשפה רשמית במדינה, במערכת החינוך, במרחב הציבורי ובפרסומי הממשלה.
- הרחבת לימודי הערבית המדוברת בבתי הספר היסודיים ושינוי של אופן לימוד הערבית גם בחטיבות הביניים והתיכונים, בדגש על היכולת לנהל שיחה, על הכרת תרבות האחר ועל למידה ממורים ערבים.
- הקצאת משאבים ניכרת לעידוד ולהנכחה של התרבות הערבית הן בקרב הציבור הערבי והן בקרב הציבור בכלל.

מאבק בגזענות

בשנים האחרונות היינו עדים לעליה תלולה בגילויי גזענות, שנאת זרים ואפליה. לא ניתן עוד לדבר על עשבים שוטים בשולי החברה, מדובר בהתבטאויות של שרים וחברי כנסת, קריאות לפעולות גזעניות המושמעות על-ידי רבנים, אשר הביאו לאלימות ולמעשי לינץ'. מרצ תמשיך לעמוד בראש המאבק נגד הגזענות בכנסת, בבתי המשפט וברחוב.

- מרצ תפעל להפעלת החוק בדבר עבירות שנאה כלפי כל ציבור או אדם מטעמים של דת, גזע, מוצא, מין, נטייה מינית וזהות מגדרית.
- מרצ תפעל להרחבת הפעילות החינוכית נגד הגזענות בכל שכבות הציבור.
- מרצ תפעל לביטול החוקים הגזעניים שהתקבלו בכנסת 18, המכונים חוק הנכבה, חוק החרם וחוק ועדות הקבלה.
- מרצ תפעל נגד קבלת הצעות החוק הגזעניות, אשר הונחו על שולחן הכנסת בידי ח"כים ממפלגות הימין, מקדימה ועד ישראל ביתנו: הצ"ח הצהרת נאמנות לח"כים, הצ"ח הקולנוע, הצ"ח העברת ח"כ מכהונתו, הצ"ח איסור הסתה, הצ"ח הצהרת נאמנות לאזרחות, ותיאבק נגד הצעות חדשות, ברוח דומה, שוודאי יונחו על שולחן הכנסת הבאה.
- כחלק מהמאבק בגזענות מרצ תפעל לקידום תוכנית מקיפה במערכת החינוך כולה שתעסוק בחינוך לחיים משותפים ושוויון אזרחי, כולל הכרה של הנרטיבים הלאומיים השונים, תוך כדי הדגשת עיקרון האזרחות השוויונית והחיים המשותפים. על התוכנית לכלול גם מפגשים בין תלמידים יהודים וערבים על בסיס מתמשך.

תיקון האפליה

לאורך כל שנות המדינה הופלו אזרחי ישראל הערבים באופן עמוק ושיטתי בתחומים רבים, מרצ תפעל לתיקון האפליה,

בין השאר בתחומים הבאים:

- גיבוש תוכנית לביטול הפערים הכלכליים-חברתיים בין האזרחים היהודים לבין האזרחים הערבים. התוכנית תכלול, בין היתר, הקמת אזורי תעשייה ביישובים הערביים, או שילוב של ישובים ערביים באזורי תעשייה קיימים; הגדלת שיעור תעסוקת הנשים הערביות על-ידי הסרת החסמים העומדים בפניהן ויצירת הזדמנויות תעסוקה ותנאים המאפשרים להן לצאת לעבוד; והצבת יעדים ברורים לקידום תעסוקת אקדמאים ערבים ולמיגור תופעת הפרישה המוקדמת של גברים ערבים משוק התעסוקה.
- זירוז אישור תכניות מתאר בישובים ערבים והרחבתם על מנת לאפשר היתרי בנייה ופתרונות דיור.
- הרחבה משמעותית של שיווק קרקעות מדינה לפיתוח ובנייה ביישובים הערביים, על-ידי הסרת החסמים הגורמים לאי-השוויון העמוק בהקצאת משאב הקרקע בין יהודים לערבים.
- גיבוש תוכנית לצמצום משמעותי של מספר האזרחים הערבים בישראל המתגוררים במקרקעין שאינם רשומים על שםם, שתכלול, בין היתר, את הסדרת רישום הבעלות, הגברת מודעות הציבור להליך רישום המקרקעין ופישוט וקיצור של התהליך והפחתת עליות הרישום.
- הוזלת מחיר הדיור על-ידי הכללת הישובים הערביים באשכולות 1-4 בתוכנית סיוע ממשלתית ייחודית, שתכלול הפחתת המיסוי על הקרקע והגדלת היצע הקרקע למגורים, סיוע בעלויות הפיתוח ובמשכנתאות ועידוד בניית דיור ציבורי נזקקים, במיוחד ביישובים העירוניים.
- מציאת פתרון שלם וצודק לדירות שנבנו ללא היתר ואספקת תשתית תכנונית ראויה ופתרונות דיור חוקיים, שלו היו קיימים לא היתה מתפתחת בנייה ללא היתר בהיקף הנוכחי.
- הבטחת ייצוג של הרשויות המקומיות הערביות בוועדות לבניין ערים במועצות התכנון האזוריות והארציות.
- מתן ייצוג הולם לאנשי מקצוע ערבים בתפקידי מפתח במשרד השיכון, במינהל מקרקעי ישראל ובוועדות הבנייה והתכנון. שיתוף נציגי הציבור הערבי בהתוויית תוכנית מקיפה לפתרון מצוקת הדיור והקרקעות.
- חיזוק השלטון המקומי הערבי על-ידי הקצאת משאבים שוויוניים ומתן כלים ניהוליים לראשי הרשויות המקומיות. יש להימנע מפירוק רשויות והחלפתן בוועדות קרואות, וביישובים בהם פועלות ועדות קרואות לסיים את כהונתן ולהכריז על בחירות בכדי להבטיח דמוקרטיה מקומית והשתתפות התושבים בבחירת נציגיהם.
- שדרוג ישובים ערבים למעמד של עיר ודאגה לתכנון אורבני בהתאם.
- הגברת המעורבות של אזרחים ערבים בייזום ובפיתוח השקעות עסקיות וכלכליות, והקמת אזורי תעשייה מיוחדים הסמוכים למרכזי האוכלוסייה על מנת לעודד הקמת חברות ומפעלים שיגבירו את התעסוקה ואת רמות ההכנסה והארנונה למועצות המקומיות הערביות.
- ציון אתרים בהם שגשגו יישובים ערבים לפני קום מדינת ישראל והקמת מוזיאון לאומי להנצחת החיים הערבים בארץ לפני ומאז הקמת המדינה.
- הכרה בישובים הערבים הלא-מוכרים, והבטחת אספקת שירותים לישובים אלה באופן שוויוני וצודק, הכרה והסדרה של שכונות בלתי מוכרות בערים המעורבות (דוגמת לוד ורמלה), הרחבת תחומי השיפוט של הישובים הערביים ומציאת פתרונות למצוקת הדיור, תוך ביטול חוקי ההפקעה וההליכים המפלים ערבים לרעה בסוגיות הקרקע והדיור. קרקעות שהופקעו ולא נוצלו יוחזרו לבעליהן.

- ביטול המלצות וועדת פראוור, מציאת הסדר מידי והוגן לבעיית הישובים הלא-מוכרים של הבדואים בנגב והקפאת צווי ההריסה של בתים בישובים אלו עד למציאת פתרון מוסכם.
- החזרת עקורי איקרית ובירעם לכפריהם.
- העברת הווקף המוסלמי לידיים מוסלמיות.
- גיבוש תוכנית התערבות לאומית לצמצום הפערים בבריאות, תוך קביעת יעדים כמותיים והתייחסות לאיכות השירותים, לזמינות השירותים והנגישות אליהם, ולהתאמתם למאפייניה הייחודיים של האוכלוסייה הצורכת אותם.
- קביעת בית המשפט לענייני משפחה כסמכות הפוסקת בענייני אישות של זוגות מוסלמים כברירת מחדל. בתי הדין השרעים יקבלו סמכות שיפוט רק אם שני הצדדים מסכימים להתדיינות בפניהם.

שוויון מגדרי

מרצ מחויבת למאבק להשגת שוויון מלא בין נשים לגברים. בכל הבעיות המרכזיות שעל סדר היום הלאומי נדרשת התייחסות להיבט המגדרי.

מרצ תעמיד את חיזוק השוויון המגדרי בעדיפות עליונה, מתוך תפיסה של צדק חברתי וחשיבות הייצוג של מגוון קבוצות בחברה ואמונה כי השתתפותן המלאה של נשים בכל תחום ובכל זירה, ציבורית או פרטית, היא חיונית לקיומה של מדינה דמוקרטית מתוקנת וחופשית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת ייצוגן של נשים מכל חלקי החברה בישראל וממגוון אוכלוסיות בגופים ציבוריים ובמוקדי קבלת החלטות, לרבות בצוותי משא ומתן מדיניים.
- מיגור כל צורה של הדרה או הפליית נשים באשר היא.
- קידום נשים ערביות ונשים ממגוון אוכלוסיות בכל התחומים: בהשכלה, בשוק העבודה, בהשתתפות בפעילות ציבורית ופוליטית.
- פרסום ויישום מלא של דו"ח שגב על "השילוב הראוי" של נשים בצה"ל ומניעת הדרת נשים בצבא.
- פיתוח ואימוץ תוכנית רחבת היקף להכללת נשים בנושאים הקשורים לשלום וביטחון, בהתאם להחלטה 1325 של מועצת הביטחון של האו"ם.

תעסוקה וכלכלה:

- העלאת שכר ב'מקצועות נשיים', מקצועות השירות: אחיות, סייעות, גננות, מורות, עובדות סוציאליות, ומאבק בהפרטה של מקצועות אלו.
- מאבק למען העסקה ישירה של עובדות קבלן.
- החלת חוק שעות עבודה ומנוחה לעובדות סיעוד מהגרות עבודה.
- עידוד תעסוקת נשים ומתן הכשרות מקצועיות בדגש רב גילאי, כולל לנשים באמצע החיים, מכל קבוצות האוכלוסייה.
- שינוי השיעור שיוורד מגמלה בשל הכנסה מעבודה, שינוי התכנים של "מהי הכנסה" בביטוח לאומי.
- הסרת מידת הפגיעה בנשים שמקבלות גמלה על מזונות בשל הכנסה מעבודה.
- אכיפת החוק למניעת הטרדה מינית במקומות העבודה והרחבת הסמכויות של הנציב/ה למניעת הטרדה מינית במקומות העבודה.
- הכרה בהטרדה מינית במקומות עבודה כתאונת עבודה.
- השבת הקצבאות למשפחות חד הוריות/יחידניות ועידוד יציאה לעבודה באמצעות תמריצים.
- הטמעת חשיבה מגדרית בחוקי פנסיה על-ידי חקיקה שתכלול הורדת דמי ניהול, ביטחון לחיסכון, החזרת הכסף לקופות ציבוריות. כמו כן, הנגשת תכנים פנסיוניים לאוכלוסיות רחבות.
- הרחבת מערכת מעונות היום לגיל הרך, כולל במקומות עבודה, ויישום חוק יום לימודים ארוך על מנת לאפשר לשני בני הזוג לצאת לעבודה במשרה מלאה.

דיני משפחה

- הבטחת שוויון בנישואים וגירושים על-ידי הנהגת נישואים וגרושים אזרחיים והחלת דין אחד לגבר ולאישה בכל הערכאות השיפוטיות ולכל דבר ועניין: שוויון במעשה הנישואים, בתקופת הנישואים ובהתרתם. מפלגת מרצ תפעל לתיקון אי השוויון המובנה בדיני המשפחה בישראל.
- הבטחת חזקת הגיל הרך ומניעת יישום מסקנות ועדת שניט.
- אכיפת החוק האוסר ריבוי נשים.
- אכיפת החוק המגביל את גיל הנישואים.

חינוך

- הנחלת ערכי השוויון המגדרי בתוכניות הלימוד החל מהגיל הרך ועד השכבות הבוגרות.
- תקצוב, תמרוץ ועידוד תכניות לימוד של חינוך מיני ומניעת אלימות מינית.
- הקפדה על דימוי הנשים בספרי הלימוד.
- עידוד נערות לבחור במקצועות מדע וטכנולוגיה.
- קידום נשים באקדמיה.

בריאות

- הכללת תרופות וחיסונים למחלות נשים ולמניעתן בסל הבריאות, לרבות ובדגש על אמצעי מניעה וחיסון למניעת סרטן צוואר הרחם.
- ביטול הועדות להפסקת הריון והעלאת גיל המימון להפסקות הריון מעל גיל 19, והבטחת זכות האישה לשליטה מלאה על גופה.
- הכללתן של נפגעות תקיפה מינית ברפורמת בריאות הנפש.
- הקמת מחלקת אשפוז ייעודית לנפגעות תקיפה מינית והקמת הוסטלים שיקומיים.

אלימות נגד נשים

- המשך המאבק באלימות כלפי נשים.
- יש להגביר את המאבק נגד רצח נשים ולהכיר בהם כפשע שנאה על רקע מגדרי.
- יש לתקצב מרכזי סיוע, מקלטים לנשים מוכות וטיפול בגברים אלימים.
- המשך המאבק בתופעת הזנות, סחר בנשים, וניצול מיני של נשים, ותקצוב משמעותי למניעת צריכת זנות בקרב גברים.
- המשך קידום החקיקה להפלת לקוחות זנות.
- ביטול ההתיישנות על עבירות מין במשפחה.
- הקמת מרכזים לנפגעי תקיפה מינית בכל חדרי המיון בבתי-חולים ברחבי הארץ ותקצוב טיפולים פסיכולוגיים לנפגעות אלימות ותקיפה מינית.

- הבטחת כניסתן של נפגעות תקיפה מינית לרפורמה בבריאות הנפש.
- שימוש בטוח במרחב הציבורי והשמשת המרחב הציבורי לנגיש לנשים כגון תאורה בכל שעות היממה, אבטחה של חניונים תת קרקעיים, ועוד.
- אכיפה של תקנות האוסרות הכנסת נשק הביתה לעובדים באבטחה ושירותי הבטחון.
- הכשרת צוותי חינוך, צוותים רפואיים, משטרה, פרקליטות, שופטים, עובדים סוציאליים, פסיכולוגים ופסיכיאטריים לאיתור, זיהוי, טיפול ושיקום נפגעות אלימות.

שונות:

- ביטול ההפרדה המגדרית באוטובוסים.
- הנגשת תחבורה ציבורית לנשים בכלל ולנשים ערביות בפרט.
- קידום נשים בספורט ותקצוב הולם של ספורט נשים.
- הקמת גוף חיצוני במוסדות אקדמיים שיחקור תלונות על הטרדות מיניות במוסדות.

זכויות קהילות הלהט"ב – לסביות, הומואים, טרנסג'נדרים, ביסקסואלים וקווירים

מחויבותה של מרצ לקהילות הלהט"ב היא איתנה, עקבית ורבת שנים. מרצ נאבקה להכרה בהומואים, לסביות, ביסקסואלים, טרנסג'נדרים וקווירים, כפרטים, כתאים משפחתיים וכקהילות, בהיותם אזרחים ואזרחיות שווי זכויות ומעמד.

מרצ מכירה בכך שנטייה מינית, על מגוון צורותיה וביטוייה, היא חלק בלתי נפרד מזהותם של כל איש ואישה. אפליה בגין נטייה מינית או זהות מגדרית בלתי נורמטיבית או בטיייה, מהווה פגיעה יסודית בזכות האדם לפרטיות ולחירות אישית.

מרצ מכירה בזכותו של כל אדם לקבוע בעצמו את היותו גבר או אישה ואת דרך הביטוי של זהות זו ללא קשר למינו הביולוגי.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הכרה של המדינה בזוגיות של בני אותו המין בכל תחומי החיים והחלת כל הזכויות הנתונות לזוגות הטרוסקסואליים.
- כינון נישואים אזרחיים בישראל ובכללם נישואים של בני זוג מאותו המין.
- הכרה בזוגיות של בני זוג מאותו המין בכל חוק העוסק במיסוד זוגיות.
- מרצ תתנגד לכל הצעת חוק שיש בה פגיעה במעמדם של בני זוג מאותו מין.
- הכללת בני זוג מאותו מין בסמכותו של בית המשפט למשפחה.
- הכרה חוקית מלאה בזכותם של לסביות והומואים להקים תא משפחתי, וקידום חקיקה שתאפשר אימוץ ילדים מישראל ומחו"ל, הן על-ידי בני זוג מאותו המין, והן על-ידי יחידים.
- יש לשנות את חוק הפונדקאות, כך שהאפשרות להביא ילד לעולם לא תיוחד רק לזוגות נשואים, אלא גם לבני זוג יודעים בציבור וליחידים.
- מיגור האלימות, ההסתה ופשעי השנאה על רקע נטייה מינית או זהות מגדר. קידום חקיקה שתכלול נטייה מינית וזהות מגדר בין העילות המאפשרות העמדה לדין על הסתה לגזענות.
- תיקון חוק הפרשנות: הוספת הגדרה של נטייה מינית וזהות מגדר לכל חוק העוסק באפליה.
- השוואת מעמד נפגעי פשעי שנאה למעמד נפגעי פעולות איבה מבחינת תמלוגים ותשלומים.
- איסור הפליה של תלמידים במערכת החינוך על רקע נטייה מינית וזהות מגדר.
- קידום החינוך לסובלנות במערכת החינוך והכנסת תכנים להטב"קיים לתכנית הלימודים. יש לעדכן את אמצעי ההסברה והחינוך לרבות בתכניות החינוך המיני, כדי לפתוח ערוצי תקשורת אל הנוער המתלבט מחד, ולעודד קבלת האחר והשונה בקרב כלל התלמידים מאידך.
- מאבק נגד כל נסיון של רשות מקומית להפלות לרעה, עניינית ותקציבית, את קהילות הלהט"ב או להצר את צעדיהן, בקידום תרבותן וזהותן, כולל קיום מצעדי גאווה בערי ישראל ובהן עיר הבירה, ירושלים.
- הפסקת המדיניות המפלה של מגן דוד אדום כנגד הומואים וטרנסג'נדרים בעניין תרומות דם, ושינוי מדיניות זו כך שיתאפשר למי שמקפיד לקיים מין מוגן לממש את זכותו לתרום דם.
- הקצאת משאבים להרחבת התמיכה והסיוע לטרנסג'נדרים בהתמודדותם עם זהותם המגדרית לרבות מימון טיפולים שאינם במסגרת ניתוחים מלאים לשינוי מין.

- הקצאת משאבים למסגרות תמיכה נפשית וחברתית לטרנסג'נדרים.
- הכשרת אנשי מקצוע בכל תחום בסוגיות מגדר וזהות באמצעות חקיקה ובמסגרת המדיניות הממשלתית.
- קידום חקיקה שתאסור אפליה על רקע זהות מגדר וביטויה, במטרה להגן על טרנסג'נדרים, ובמיוחד על מי שחיים בזהות המגדר אליה הם חשים שייכים, אך טרם שינו את רישום מינם במסמכיהם ועל כן חשופים לפגיעה ולקיפוח. יש לשנות את מדיניות משרד הפנים ברישום המין, הפוגעת בטרנסג'נדרים רבים, כך שיתאפשר שינוי סעיף המין במסמכיו של אדם החי בזהות מגדר התואמת את רגשותיו, ללא קשר אם עבר ניתוח, אם לאו.
- כדי לממש מטרות אלה, תפעל מרצ להקצאת משאבים הולמים, הן בתקציב המדינה והן באמצעות תקציבי תמיכות של המשרדים השונים.

צדק סביבתי

צדק סביבתי הוא הזכות לאוויר נקי, לאיכות חיים ולבריאות. הקשר בין האדם לבין המקום בו הוא חי, הצמחייה ובעלי החיים הוא חלק אינטגרלי מחיינו. ההגנה על משאבי הסביבה ועל הזכות לנגישות שווה של החברה אליהם, גם בדורות הבאים, היא עיקרון העומד בלב תפיסתה הסביבתית של מרצ.

הציבור הישראלי מודע ופועל לקידום הצדק הסביבתי, אולם הממשלה והעומד בראשה פועלים בניגוד למחויבויותיהם לציבור גם בהקשר זה. בקדנציה האחרונה החליטה ממשלת ישראל על הפרטת קרקעות המדינה – הידועה יותר בשם "הרפורמה במדיניות הקרקע והתכנון בישראל". זוהי מדיניות שמנציחה את עוולות המערכת הקיימת, מעודדת בזבוז קרקעות משווע, ומאיצה את היחלשותם הכלכלית-חברתית של יישובי הפריפריה.

על ישראל להפסיק להתעלם מהסוגיות הסביבתיות, ולפעול לחלוקה הוגנת של משאבי הטבע הישראליים וההכנסות מהם.

מרצ הובילה את המאבקים להגנת הסביבה בכנסת, בממשלה וברשויות המקומיות, באמצעות שיתופי פעולה חשובים עם ארגוני התנועה הסביבתית ועם פעילים בודדים, וכן עם נבחרי ציבור ממפלגות אחרות. אולם לא די בגיוסה של המערכת הפוליטית למערכה הסביבתית. מרצ פועלת ותמשיך לפעול להרחבת המעגלים המחויבים להגנת הסביבה וכן לחיזוק וגיבוי מערכות החוק והמשפט, התעשייה, החקלאות, הצרכנות, הכלכלה, הביטחון, התכנון והחינוך.

שטחים פתוחים ומדיניות תכנון:

לשטחים הפתוחים ערך רב מבחינה אקולוגית וחברתית. בישראל הצפופה ערכם עולה והאיומים הנשקפים להם מתעצמים, ונובעים בעיקר מהתייחסות לקרקע כמשאב נדל"ן וככלי פוליטי. הרפורמה בניהול הקרקעות שמביאה להפרטתן מחריפה מצב זה, והרפורמה בתכנון המקודמת על-ידי ראש הממשלה צפויה לחבל באופן אקוטי ביכולת להגן על שטחים פתוחים. לכן יש צורך במלחמת מנע ותיקון המעוות: קרקעות המדינה תישארנה בבעלות המדינה, ותיאסר מכירתן.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- ייקבעו קריטריונים להחכרת קרקעות המדינה ברוח ערכי השוויון וצמצום הפערים החברתיים. מנהל מקרקעי ישראל ורשות המקרקעין יחויבו לפרסם הצעות החלטה, את החלטותיהם וכן פרוטוקולים של דיוני מועצת המנהלים.
- ישונו סדרי העדיפויות של רשות המקרקעין (ממ"י לשעבר) כך שיושם דגש על שיתוף הציבור, על שקיפות ועל האינטרס הלאומי ולא על הפרטת קרקעות המדינה.
- תבוטל הרפורמה בתכנון מבית מדרשם של נתניהו ואלי ישי, ותקודם רפורמה חלופית לתכנון מושכל, שקוף ומשתף. בבסיס חוק התכנון והבנייה המתוקן שתציע מרצ יעמדו האינטרס הציבורי ושלמות המערכות האקולוגיות. רפורמה זו תפעל לחיזוק ועדות התכנון המחוזיות, ולהגברת המעורבות האזרחית בהליכי התכנון לרבות הרחבת זכות ההתנגדות לארגונים אזרחיים ולציבור הרחב, וכן להגברת השקיפות והנגישות הציבורית למידע. יש לייעל את תהליך הרישוי, בין השאר באמצעות הקצאת כוח האדם הדרוש לוועדות התכנון הקיימות, וכן לוועדות המחוזיות.
- יבוטלו מוסדות במערכת התכנון, שכל תכליתם עקיפת המהלכים המקובלים ודחיית האינטרס הציבורי, כמו הוות"ל והווד"לים.
- מערכת הביטחון תוכפף לכל התנאים, המגבלות ועקרונות השקיפות החלים על כל גוף אחר במערכת התכנון.
- על מדיניות התכנון להיות ארוכת טווח, ולהתייחס לקרקע כמשאב ציבורי, השייך באופן שווה לכלל הציבור בישראל יש לשמור על עקרונות תמ"א 35, לצופף מרכזים עירוניים, לעודד בנייה רוויה, בנייה לגובה ובנייה ירוקה, ולפעול

לצמצום הבנייה צמודת הקרקע.

- הפרבור הוא בעיה משמעותית שמתבטאת בבזבז משאבי קרקע, בהגדלת התלות בתחבורה, בתשתיות ועוד. יש לפתח מרכזי שירותים ותעסוקה בכל גוש יישובים, על מנת לאפשר לכל האזרחים נגישות טובה לשירותים ציבוריים, מסחריים וקהילתיים, במרחק הליכה או נסיעה קצרה מהבית. על התכנון לקחת בחשבון היבטים סביבתיים, חברתיים, תחבורתיים ובריאותיים. על כל תכנון לאפשר ניידות באמצעים בני קיימה – בראש ובראשונה הליכה ברגל, רכיבה על אופניים ותחבורה ציבורית יעילה ושימושית. בכל תכנון עירוני יש לקחת בחשבון הקצאת שטחים ירוקים בהתאם לחוק ולתקנות. בהתאם להחלטות עבר של ממשלת ישראל ושל מוסדות התכנון, לא יוקמו יישובים חדשים בישראל. איסור זה יעוגן בחוק. תחת זאת, התכנון יתמקד בחיזוק ועיבוי יישובים קיימים, לרבות יישובי הפזורה הבדואית בנגב.
- תכניות ישנות (בנות 8 שנים ומעלה) שטרם הוחלל בביצוען תעלנה לדין מחדש במוסדות התכנון, תוך התייחסות לחקיקה העדכנית ולתמ"אות החדשות, בפרט בתחום הבנייה על החופים.
- התכנון יביא בחשבון שיקולים אינטגרטיביים של שמירה על ערכי טבע ונוף, מורשת תרבותית וחברתית (כגון חקלאות, ארכיאולוגיה, מגוון צורות ההתיישבות, מסורות אתניות ולאומיות) וצדק חברתי.
- בנייה ירוקה: חיוב בנייה חדשה בעמידה בתקן הישראלי החדש לבנייה ירוקה. תמיכה ממשלתית וסבסוד בשיפוץ סביבתי של מבנים קיימים בשיטת רטרופיטינג (המביאה לצמצום צריכת האנרגיה, המים וחומרי הגלם).

מדיניות ידידותית לסביבה – הטמעת התפיסות הקיימות בתהליכי קבלת ההחלטות

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת נגישות הציבור למידע סביבתי, לרבות מידע עדכני בזמן-אמת על נזקים ומפגעים סביבתיים ומידע תכנוני (לרבות מסמכים נלווים). יישום ואכיפה מלאה של חוק חופש המידע (מידע סביבתי). לצורך הגברת השקיפות יש לקדם חקיקה המחייבת תאגידים עסקיים ממשלתיים, פרטיים וציבוריים כאחד לדווח באופן מסודר לציבור על השפעותיהם החברתיות-סביבתיות, במגוון תחומים רחב יותר מהמחויב בחוק כיום.
- תיושם חובת ההיוועצות בארגונים הסביבתיים הקיימת בחוק, שנחקק ביוזמת מרצ, ותורחב חובה זו להליכים נוספים, המשפיעים על הסביבה.
- שיתוף הציבור בקבלת החלטות: אימוץ מנגנונים מתקדמים של שיתוף הציבור בקבלת החלטות, לרבות בנושאי תשתיות, תכנון, סביבה ובריאות הציבור. ארגוני סביבה וחברה יהוו נדבך חשוב בהליך שיתוף הציבור וקבלת ההחלטות.
- הקמה מחדשת של נציבות הדורות הבאים בכנסת, שתמשיך לפעול בסיוע לחקיקה, בתחקיר ובעיצוב מדיניות הממשל הישראלי, כפי שפעלה לפני שפוזרה על-ידי ממשלת קדימה ובוטלה בחוק על-ידי ממשלת הליכוד.
- הקמת מסגרות אזוריות לטיפול בסוגיות סביבתיות חוצות גבולות, לרבות שיתוף פעולה עם הרשות הפלסטינית, מצרים וירדן. המערכות האקולוגיות אינן מתחשבות בגבולות מדיניים ובתחומים רבים דרוש פתרון אזורי לבעיות משותפות. גופים אלה יגבשו פתרונות ארוכי טווח לבעיות חוצות גבולות כמו זיהום נחלים, זיהום מי תהום, בנייה משולחת רסן, מזבלות לא חוקיות, ציד לא חוקי ועוד. למסגרות אלה תהיה סמכות מעוגנת בחקיקה שתבוטא גם בייעוץ למערכת הביטחון.
- אשרור אמנות בינלאומיות בנושאי סביבה, שמירת טבע ובריאות הציבור, וחקיקה שתעגן את ביצוע הוראות אמנות אלה. מרצ תפעל לאימוץ תקנים וחוקים מתקדמים מהעולם כולו.
- החינוך הוא תנאי יסוד להגנה על הסביבה, ולכן יש לשלב את לימודי הסביבה בתוכנית הלימודים הפורמלית והבלתי

פורמלית, לא רק כחלק ממדעי הטבע אלא גם כחלק מלימודי חובה, שירחיבו את אופקיהם של תלמידי ישראל החל מרגע כניסתם אל מערכת החינוך הציבורית, בגילאי הגן. לימודי הסביבה יעניקו לתלמידים אפשרות לבחון ולהבין את השלכות מעשיהם והחלטותיהם בתחום הסביבתי על עצמם, על שכניהם ועל סביבתם. כמו כן, יש לקדם ולהרחיב מערכי חינוך והסברה לאוכלוסייה הבוגרת במגוון תחומים.

- חידוש פעילות המועצה הלאומית לנושא איכות הסביבה שחדלה לפעול ב-2003. מועצה זו תכלול באופן קבוע נציגי ציבור, ארגונים סביבתיים, נציגי אקדמיה ואת הגופים המפתחים. המועצה תזמין, לפי העניין, נציגים של קבוצות אשר נפגעות באופן תדיר מתהליכי פיתוח, תיעוש, או הזנחה סביבתית ותכנונית כגון הבדואים בנגב.

חלוקה הוגנת של נכסי הטבע בישראל

ממשלות ישראל בעשורים האחרונים הובילו להפרטה פרועה של נכסי הציבור והטבע. שאלת הבעלות על משאבי הטבע היא מהותית ומוסרית כפי שהיא כלכלית והיא מחייבת דיון ציבורי מעמיק, תוך מתן מידע מלא ונטול אינטרסים. הדיון בכנסת בסוגיית חלוקת רווחי הגז, הראה עד כמה המערכת הפוליטית פועלת באופן שטחי ונסחטת על-ידי גופים אינטרסנטיים, בניגוד לאינטרסים של כלל הציבור.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת קריטריונים ברורים להקצאה ולחלוקה של משאבי הטבע והרווחים מהפקתם וממכירתם, לפיהם המדינה והציבור בישראל הם הנהנים העיקריים ממשאבי הטבע שבבעלותם ומכל מהלך כלכלי הנובע מהם.
- קביעת שיעורי מס מוגדלים לחברות העוסקות בניצול משאבי טבע.
- הבטחת מעורבות המדינה בקבלת החלטות כדי לייצר איזון בין הרצון לייצר רווחים כלכליים לבין אינטרסים של שימור משאבי טבע, מחוייבות סביבתית בריאות וכיו"ב.
- קביעת מכסות ומגבלות לניצול של משאב טבעי, וייצור מנגנוני אכיפה יעילים. תבוטל הארכת הזיכיון המופקר לניצול משאבי ים המלח לעוד עשורים רבים.
- שמורות הטבע, הגנים הלאומיים, אתרי המורשת ואתרי הנצחה הם קניין המדינה ושייכים לכלל אזרחיה, ולכן עליהם להיות מנוהלים על-ידי המדינה באמצעות רשות שמורות הטבע והגנים הלאומיים. יש להפסיק כליל את העברתם של אתרי הנצחה וגנים לאומיים לגורמים פרטיים ועמותות פוליטיות, ולהחזיר למדינה את ניהול האתרים שכבר הופרטו.
- הבטחת נגישות ומעבר חופשי של הציבור בשטחים פתוחים, שמורות טבע וחופים, והגברת האכיפה נגד גורמים פרטיים ועסקיים המגבילים את הנגישות אליהם. בכלל זה חופי הים, ים המלח והכנרת, פסגת החרמון ואתרי טבע ונופש ציבוריים אחרים.
- הטבע יוכר כצרכן לגיטימי בעל זכות וצורך בשירותים ומשאבים שונים, בדומה להכרה שכבר בוצעה בזכות הטבע למים.

זיהומי אוויר, אדמה ומים

זיהום האוויר בישראל הוא חמור ומהווה מפגע סביבתי ובריאותי משמעותי. חשיפה ממושכת לזיהום אוויר גורמת לפגיעה בלתי הפיכה בבריאות. הנפגעים העיקריים מכך הם אנשים מבוגרים מאוד, חולים במחלות נשימתיות, והמתגוררים בקרבת מקורות הזיהום (תחנות כוח, מפעלים, כבישים ראשיים). זיהום קרקעות נובע מהצטברות חומרים רעילים וכימיקלים שונים שמקורם בתעשייה, בחקלאות ובתשטיפים מכבישים. עתודות המים במישור החוף ובשפלה הפנימית נמצאות תחת איום תמידי מחלחול של חומרים רעילים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הנהגת מדיניות "המזהם משלם": מתן קנסות גבוהים ועונשים מרתיעים לעוברים על התקנים המותרים.
- יחוקק מס לצמצום פליטות הפחמן, בדומה לתוכנית האוסטרלית, אשר יחייב תאגידים במס בהתאם לרמת פליטות הפחמן שהם מייצרים.
- אכיפת האיסור על השלכת פסולת לסוגיה בשטחים הפתוחים, וקידום אתרים חוקיים ומוסדרים למעבר והשלכת פסולת, מיחזור והטמנה.
- חקיקת חוק עידוד תעשיות ידידותיות לסביבה שיחייב עידוד ממשלתי לתעשיות ידידותיות לסביבה ויביא למעבר לתעשיות נקיות במקום תעשיות מזהמות.
- פריסת מערכי ניטור ומעקב אחר זיהומי אוויר, קרקע, מים וקרינה, לקבלת נתונים הנגישים לציבור הרחב בזמן אמת.
- החמרת המעקב, הפיקוח והביקורת על הזרמת שפכים ותמלחות, לנחלים ולים, על-ידי הרשויות המקומיות, התעשייה, חברת החשמל וצה"ל. נקיטת גישה מחמירה במתן היתרים לכך ובענישת החורגים מההיתרים.
- פיקוח ואכיפה של חוקים ותקנות בנוגע להדברה ודישון. כימיקלים המשמשים לשיפור התוצרת החקלאית נשטפים במים, מחלחלים לאדמה ונישאים ברוח. גם פסולת חקלאית, ובעיקר ממשקי החי, נושאת עמה חומרי הדברה, אנטיביוטיקה, הורמונים ושאר מזהמים, שיש צורך קריטי בטיפול בהם.
- הרחבת אפשרויות האכיפה הישירה – לאפשר לאזרח לתבוע באופן ישיר פיצוי מתאגידים מזהמים, בלא חובת הוכחת נזק.

צרכנות מושכלת, אשפה ופסולת מוצקה:

אחד המחירים הכבדים של השיפור ברמת החיים הוא כמויות הפסולת הגדולות. בישראל יצור הפסולת לאדם הוא מהגבוהות בעולם. שיעור ניכר מהפסולת לא מוצא את דרכו לאתרי הטמנה מוסדרים, ולעתים אף לא נאסף כלל. בישראל קיים רק אתר אחד גדול לטיפול בפסולת מסוכנת (רמת חובב), מה שגורם להובלה של פסולת מסוכנת לאורך צירים ארוכים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- המעגל המסתיים בהשלכת פסולת מתחיל בצריכה. צריכת היתר היא חלק מתפיסת העולם הניאו-ליברלית, והיא מנוגדת לאינטרס הציבורי. יש ליצור תמריצים כלכליים חיוביים ושליליים על מנת לעודד לצרוך פחות ובאופן מושכל, תוך צמצום היקף האריזות ומיחזורן.
- לרגולציה צרכנית bottom-up השפעה רבה על היצרנים והספקים, אך היא מחייבת ציבור צרכנים מודע וכלים אינפורמטיביים העומדים לרשותו. על הצרכנות להיות מושתתת על בחירה חופשית, מושכלת ומודעת, אשר תאפשר לצרכן לשלוט בכמות ובאיכות של המוצרים והשירותים אותם הוא צורך. יש להעמיד לרשות הצרכן ידע מקיף על נסיבות ייצור המוצר, על התנאים החברתיים של העמלים בשרשרת הייצור וההובלה, ועל המחיר הסביבתי שהמוצר גבה בעת ייצורו והשלכתו.
- יש לעודד צרכנות המבוססת על ייצור מקומי.
- כל רשויות המדינה והחברות הממשלתיות יאמצו מדיניות של חיסכון בצריכה, בעזרת העדפת שימוש בדואר אלקטרוני ובמסמכים וירטואליים על פני חלופות מודפסות, העדפת חומרי בנייה וציוד משרדי שדורשים פחות משאבים ומייצרים פחות פסולת, איסור שימוש בכלים חד פעמיים ומנגנונים לחיסכון באנרגיה.
- יחוקק חוק חובת איסוף, מיחזור ושימוש בפסולת בניין ופסולת מוצקה ממוחזרת בפרויקטים ציבוריים.

- קידום החוק שהוצע על-ידי מרצ עוד בכנסת ה-17 לאיסור שימוש בשקיות פלסטיק במרכולים.
- עידוד מדיניות המיחזור במגזר הפרטי ובתעשייה.
- החלת חוק הפיקדון למיכלי משקה גם על בקבוקים בנפח ליטר וחצי ויותר.
- מתן מענה לפסולת אלקטרונית, שזקוקה לטיפול מיוחד.
- הצבת יעדים למיחזור בכל הענפים, לקידום המחקר על שימוש בפסולת ממוחזרת, ויעדים לרכישת חומרים מוחזרים כחומרי גלם וכמוצרים סופיים. הטלת אחריות האיסוף, המיון והמיחזור על הרשויות המקומיות בשילוב עם היצרנים והמשווקים, בעזרת כלים ותקציבי מדינה.
- יישום טכנולוגיות מתקדמות לטיפול בפסולת מסוכנת (מיצוק מיצוב). צמצום היקפי הפסולת המסוכנת באמצעות טכנולוגיה ייעודית ומדיניות שימוש מאוזנת במרכיבים רעילים, כימיים וביולוגיים.
- אכיפה וענישה משמעותית לכל המשליכים פסולת באתרי הטמנה בלתי חוקיים או ברשות הרבים. תמריצים חיוביים לקבלני פינוי פסולת ביתית ופסולת בניין שיפנו את הפסולת לאתרים מוסדרים.

מים

מים הם המצרך הבסיסי ביותר לאדם. לכל אדם זכות לקבלת מים בהתאם לצרכיו. הפרטת המים, באופן שתאגידי המים מנוהלים כמשק סגור, מנוגדת לתפקידה הבסיסי של המדינה כספקית שירותים חיוניים. בישראל אין תפיסה מערכתית ארוכת טווח לטיפול במקורות המים ובמשך שנים נוהלה מדיניות שהובילה לזיהום מקורות המים, לבזבז, ולאפליה בהקצאת המים ובחלוקתם בין אוכלוסיות ומגזרים.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יבוטלו תאגידי המים ויוחזר ניהול המים אל המדינה, כחלק בסיסי מתפקידה. התשלום עבור המים יעשה בלא מימון של מערכות נפרדות, בזבזניות ומפלות, כאשר התשלום בגין צריכה סבירה, בהתאם לצרכיו של אדם, יהיה נמוך ומידתי.
- קביעת תפיסה מערכתית של מקורות המים, תוך לקיחה בחשבון של כלל השימושים במים. בכלל זה הבטחת זכות הטבע למים.
- הבטחת שוויון בחלוקת הנגישות למים בכלל, ולמים ראויים לשתייה בפרט. הפסקת אפלייתם של ישובים ערביים, מוכרים ושאינם מוכרים, בהקצאת מים לצרכי חקלאות.
- פיתוח מקורות מים אלטרנטיביים, כגון מחזור מי הביוב והתפלה. מימוש התכנית להקמת מרכז פיתוח מקורות מים בינלאומי בישראל. בניית מתקני ההתפלה שאושרו וטרם הושלמה בנייתם, ובלבד שאינם זוללי אנרגיה ואינם גורמים נזק בלתי לטבע.
- חקיקה שתאפשר ותעודד את האזרח לאגור מי גשמים ולמחזר מים אפורים, מהלך שהתחיל בכנסת היוצאת ביזמת מרצ ונתקל בהתנגדות הממשלה.
- ריסון הרשויות המקומיות על-ידי הקמת מערכת במשרד הפנים שתפקח על שימושי מים ברשויות המקומיות. ריסון צה"ל ומערכת הביטחון בנוגע לבזבז מים.

אנרגיה

ישראל היא בעלת פוטנציאל עצום להפקת אנרגיה ממקורות מתחדשים. השימוש בהם, ובמיוחד באנרגיה סולארית, מהווה יתרון הן מבחינת הסביבה והן מבחינה כלכלית, חברתית ובריאותית. ישראל התחייבה להגביר את השימוש באנרגיות מתחדשות, אולם קצב ההתקדמות הוא איטי מאד. ניצול אפיק זה יצמצם את התלות של ישראל במדינות המייצאות נפט ויביא לעצמאות כלכלית. יש לעודד ייצור חשמל ממקורות אנרגיה מתחדשים ולעודד פיתוח שוק סולארי כחול לבן שישימש גם לייצוא. מציאת מאגרי גז טבעי גדולים אל מול חופי הים התיכון רק לאחרונה גררה עמה התרגשות וגילויי שמחה, אך יש לזכור שגם גז טבעי הוא מקור אנרגיה פוסילי, אשר הפקתו וניצולו כרוכים בזיהום רב ואגירתו מהווה סיכון לתושבים החיים בשכנות למאגרים אלו.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קביעת יעד למעבר לאנרגיה ממקורות מתחדשים בשיעור של תוספת אחוז לשנה, כך שעד 2020 10% ממשאבי האנרגיה של ישראל ייוצרו מאנרגיות מתחדשות ועד 2030 20% ייוצרו מאנרגיות מתחדשות. אי עמידה ביעד השנתי כמוה כאי עמידה ביעדי התקציב, ועל כן מהווה עילה לפיזור הממשלה.
- יישום מדיניות מקיפה של התייעלות וחיסכון, במוסדות המדינה, במערכת הביטחון, במגזר התעשייתי, החקלאי, העסקי והפרטי.
- יישום החלטת הממשלה להקמת תחנת כוח סולארית בנגב, תוך התחשבות באתרים רגישים המקיימים מערכות אקולוגיות מדבריות.
- חקיקת חוק עידוד אנרגיה מתחדשת לשם הטמעת מקורות אלה במשק החשמל הישראלי.
- קידום הפקת אנרגיה מפסולת באמצעות חקיקה, משאבים, כלים ושטחים ייעודיים למטרה זו. מתן תמריצים והתחייבויות ארוכות טווח למחיר רכישת אנרגיה מתחדשת, לייצור ולשימוש באנרגיה סולארית לצריכה ביתית, במפעלים ובמקומות ציבוריים, תוך העדפת גופים ציבוריים וקואופרטיבים.
- איסור הקמת תחנות כוח חדשות המתבססות על דלקים פוסיליים כמו נפט, פחם וגז טבעי (כמו אלה המתכוננות באשקלון ובקריית שמונה), ואיסור הרחבת היקף פעילותן של הקיימות.
- מתן תמריצים להחלפה, שיפור ושדרוג של ציוד ומיכון לחסכוניים באנרגיה.
- עיגון בחקיקה של התקנות להפסקת השימוש בנורות להט והוצאתן מחוץ לחוק תוך פרק זמן מוגדר, בדומה לחקיקה במדינות שונות באירופה, במקביל לסבסוד נורות חסכוניות.
- הפסקת הפרויקט להפקת נפט מפצלי השמן בשפלת יהודה, המסכן את תושבי האזור ואת המערכת האקולוגית בו, ועלול לגבות מחיר יקר בחיי אדם, בבריאות ובכספי ציבור.
- בעקבות דוחות אחרונים של האו"ם, מהם עולה שהגורם העיקרי לפליטת גזי חממה הוא משקים חקלאיים מתועשים, יש לבחון את המדיניות החקלאית בישראל, בעיקר במשקי החי, ואת המדיניות הצרכנית והמסחרית הנלווית, ולהכפיף לכללי שמירה הסביבה וצמצום פליטת מזהמים וגזי חממה.
- יש להביא לשקיפות ולהעברת מידע שוטף לגבי השימוש באנרגיה גרעינית בישראל ודרכי קבירת פסולת גרעינית. אין לפתח אנרגיה גרעינית בלא חקיקה ישירה בענין זה, אשר כוללת גם מערכות של פיקוח ובקרה.
- ביטול חוק הנפט, המאפשר לכל יזם לפעול כאוות נפשו, בעידוד המדינה, ובכל מחיר סביבתי, בחיפוש אחר נפט.

תחבורה ותאונות דרכים

תחבורה ציבורית מגוונת ומפותחת, כולל מסילתית, היא מרכיב מפתח בתפיסה הסיביתית. היא מהווה תנאי הכרחי לניוד אוכלוסיות מהפריפריה למרכזי ערים, להקטנת פערים, לצמצום זיהום האוויר ולשימוש חסכוני ומושכל בקרקע. הקטל בדרכים בישראל גובה מחיר גבוה שיקטן ככל שתפותח מערכת תחבורתית ציבורית יעילה ונוחה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- העדפה משמעותית לתחבורה הציבורית והשקעה מסיבית בתשתית התחבורה הציבורית, בעיקר המסילתית. הנחת מתקני תשתית אלה תיעשה בצורה מחושבת על מנת לחסוך בכספי ציבור, להגביר יעילות צפויה ולמנוע פגיעה בערכי טבע נדירים (כמו נחל יתלה). עידוד השימוש בתחבורה הציבורית, תוך הקצאת משאבים הולמים, הגברת תדירויות וזמינות, מערך מודיעין וכרטוס משולב. מחירי התחבורה הציבורית יסובסדו בשיעור של 80% לזקנים, ילדים, סטודנטים ואנשים עם מוגבלות.
- הפעלת תחבורה ציבורית שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה, כבסיס לשיפור וקידום אוכלוסיות מוחלשות, לקירוב פריפריה למרכז ולצמצום השימוש ברכב הפרטי על השלכותיו השליליות לסביבה. לכל אדם בישראל הזכות לתנועה בכל עת. מניעת תחבורה ציבורית בשבת וחג, מונעת את האפשרות להסתמך על תחבורה ציבורית ועל כן היא בעלת השלכות סביבתיות וחברתיות חמורות ומחייבת רבים להחזיק ברכב פרטי.
- קידום הקמת רשויות מטרופוליטיות לתחבורה, שתראינה לנגד עיניהן את המפה התחבורתית הכוללת במטרופולין, לצד הצרכים של אוכלוסיות התושבים במטרופולין. הרשות המטרופוליטית לתחבורה תקדם מערך תחבורה ציבורית במטרופולין, על בסיס תכנון משותף לרשות המטרופוליטית, למשרד התחבורה ולתושבים המקומיים, ולא על פי רצונותיה של מפעילת התחבורה הציבורית.
- עידוד ההתניידות הבלתי ממונעת, כמו אופניים או הליכה ברגל, על-ידי יצירת מסלולים בטיחותיים, הרחבת אפשרות להטענת אופניים בתחבורה ציבורית, מאבק בגניבות האופניים, מערך השכרת אופניים, מקלחות במקומות העבודה ועוד.
- צמצום הנסיעה הפרטית באמצעות הפחתה בייבוא כלי רכב, הורדת כלי רכב ישנים מהכביש, הגדלת הקנסות, ההיטלים, האגרות והמסים הכרוכים בהחזקת רכב, מס מוגדל על רכב שני למשק בית, צמצום ההשקעה בכבישים חדשים ובמקומות חניה.
- צמצום ההקלות לליסינג – לא ניתן יהיה להכיר כהוצאות תאגיד, בגין דלק ששולם, באם אין הגבלה לסך הק"מ שעובד נוסע ברכב התאגיד.
- נתיבי תחבורה ציבורית בכניסה לערים הגדולות והרחבת מיסי הגודש. מודל הנתיב המהיר לתל אביב, אשר כולל מערכת תחבורה ציבורית יעילה ומפותחת צריך להיות מועתק לכניסות המזרחיות והצפוניות לתל-אביב ומודלים דומים צריכים להיות מופעלים בכניסה לירושלים ולחיפה.
- רכב שיושבת ליום קבוע בשבוע יקנה הטבות כלכליות לבעליו.
- הטבות למקומות עבודה שיעודדו שימוש בתחבורה ציבורית או באמצעים לא ממונעים (אופניים וכו'), וכן כאלה שיעודדו נסיעות משותפות לעבודה (car sharing).
- מדיניות שלא מעודדת ייבוא כלי רכב חדשים ורכישתם. במקרה של רכישת רכב חדש, תהיה עדיפות ברורה לכלי רכב שאינם בזבזנים ופולטים פחות זיהום וגזי חממה (לדוגמה כלי רכב "היברידיים").
- תכנית לריסון טיסות לחו"ל על-ידי חברי הכנסת והממשלה, תוך הצגת דוגמה אישית לציבור: מעבר למכסה שנתית שתקבע בחוק, כל שר או חבר כנסת שיטוסו יאלצו לקזז את המחיר הסיבית של טיסתם באמצעות תרומה מכיסם

למטרה סביבתית לאומית.

- הקפאת התכניות להעברת שדות תעופה אזרחיים ופתיחת שדות תעופה חדשים ברחבי הארץ, בעיקר במועצות אזוריות חקלאיות כמו מנשה או מגידו, עד שיתקיים דיון ציבורי מקיף בנושא, בו קולם של תושבי האזור יהיה בעל המשמעות המכרעת.
- יישום התכנית הלאומית הרב שנתית למאבק בתאונות הדרכים (על בסיס דוח שיינין עם שינויים מתבקשים למניעת הגדלת נפח התנועה), כולל השקעת המשאבים הדרושים לביצועה.
- ביסוס הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים כרשות עצמאית.
- הגברת החינוך וההסברה לתרבות הבטיחות בכל המגזרים בישראל.

שמירת טבע

מדינת ישראל התברכה בעולם טבע מגוון ועשיר, שכמעט ואין דומה לו בעולם ביחס לשטחה המצומצם של המדינה. עולם טבע ים תיכוני חופף לעולם המדברי, ומאפשר מפגשי צומח וחי, נופים בראשיתיים, תופעות ייחודיות בעולם כולו, מסלולי נדידת ציפורים ועוד. על מדינת ישראל לשמור מכל משמר על האוצרות הנדירים שהופקדו בחלקה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- שמירה על השטחים הפתוחים על-ידי שקילה מחדש, דיון מעמיק ואף ביטול תכניות שכבר אושרו לבנייה, כבישים, מתקני תשתית, חקלאות ועוד.
- הכרזה של שר הפנים על עשרות שמורות טבע וגנים לאומיים, התקועים במערכת הבירוקרטית כבר עשרות שנים ללא מענה.
- הגנה על מערכות אקולוגיות בכל הערוצים. לדגש מיוחד תזכונה מערכות רגישות כמו מדבריות, חורש טבעי, בתות, מערות, נחלים, בריכות חורף, חופי הים והכנרת, מפרץ אילת והים התיכון.
- חקיקת חוקים ייעודיים להגנה על ערכי טבע ייחודיים לישראל, כמו ים המלח וארץ המכתשים.
- חשיבות רבה תיוחד לסוגיית ים המלח. שיקום ים המלח יתבצע באמצעות הפסקת ניצול משאביו, צמצום שאיבת מים ממקורותיו, והפעלת מדיניות מתאימה כלפי אתרי התיירות סביב ים המלח ובעיקר כלפי המפעלים התעשייתיים, האחראים, יחדיו, לאחוז ניכר מקצב ההתאיידות השנתי של ים המלח. פרויקט "תעלת הימים" שנבחן בימים אלה אינו מקובל על מרצ בצורתו הנוכחית, ועד שלא תישקלנה ברצינות החלופות (כולל חלופת אפס, המשולבת באמצעי השיקום שהוזכרו לעיל) אין מקום לקדם פרויקט זה.
- מאבק עיקש בפלישות הביולוגיות לישראל, בעלי חיים וצמחים שמוכנסים למדינה על-ידי האדם ומתבססים במערכות אקולוגיות, תוך כדי פגיעה בחי ובצומח המקומי. מאבק כזה ייעשה על-ידי מערכת משולבת של מחקה, מכס, פיקוח, אכיפה והסברה. יבואנים, גני חיות, מבריחים בלתי חוקיים וסוחרי חי וצומח יאלצו לקבל אחריות מלאה על הנזקים שייגרמו בעקבות פעולותיהם.
- מאבק בכורי חול בלתי חוקיים, על מנת לשמור על בתי הגידול החוליים בישראל, הנמצאים בסכנה. פיקוח על שימוש בחול על-ידי קבלני בנייה והגבלתם בנושא זה.

קרינה בלתי מייננת

מחקרים הראו כי הקרינה הסלולארית היא בין הגורמים הפוטנציאליים להתפתחות מגוון בעיות בריאותיות, מחוסר ריכוז בילדים ועד מחלות סרטניות. יחד עם זאת נדמה כי לא יופסק השימוש בטלפונים הסלולאריים ועמם הצורך באנטנות. יש לערוך מחקר מקיף לגבי הסכנות הכרוכות בהצבת אנטנות סלולאריות באזורים מיושבים, תוך בדיקת חלופות אפשריות. בהתאם לתוצאות המחקר, מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקפדה על קיום הוראות חוק הקרינה הבלתי מייננת, כבסיס מינימלי לאכיפה. החמרת מדיניות מתן ההיתרים להצבת כל מיני האנטנות סלולאריות, כולל "מתקני גישה". התקנת התקנות הרלוונטיות המתחייבות בחוק שטרם הותקנו עד היום.
- הקפדה על המשך יידוע הציבור על מיקומן וסכנותיהן של האנטנות הסלולאריות. הקמת מערך ניטור ארצי, במימון החברות הסלולאריות, אך בהפעלתן של גורם בלתי תלוי.
- הסרת אנטנות שהוקמו בצורה בלתי חוקית, או ללא אישור, תוך חיוב המפעיל בעלויות וקניסתן.
- איסור הצבת אנטנות בקרבת אוכלוסיות רגישות, כגון מוסדות חינוך, בריאות ובתי אבות.
- הגבלת הטכנולוגיות שמציעות חברות הסלולר למען שמירה על בריאות הציבור וחירותו הצרכנית.
- במשנה זהירות יש לנקוט גם בכל הנוגע לקרינה אלקטרו-מגנטית, ברוח הסעיפים לעיל.

שימור מבנים ואתרים היסטוריים

המורשת ההיסטורית הבנויה היא נכס רוחני, ערכי ותיירותי חשוב לדורנו ולדורות הבאים. מרצ רואה בשימור האתרים והמבנים ההיסטוריים כלי חשוב בטיפוח הזהות הלאומית ובגיבוש המורשת התיישבותית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- מניעת הריסה והזנחה של אתרים בעלי משמעות היסטורית מקומית ולאומית. דגש מיוחד יושם על עצירת הרס האתרים ההיסטוריים בירושלים.
- על כל הצעה לשינוי יעוד או סיווג תכנוני של אתר הכולל ערכים היסטוריים תחול חובת קיום שימוע ציבורי, אשר יכלול את המועצה לשימור אתרים, רשות העתיקות, משרדי התיירות, החינוך והגנת הסביבה והציבור הרחב.

זכויות בעלי חיים

כמי שדוגלת בהגנה על קבוצות חלשות וחסרות פה להשמעת סבלן ומצוקתן, רואה מרצ באופן טבעי חובה להגן על רווחתם של בעלי החיים. מרצ מאמינה שבצד ההבדלים בין בעלי חיים לבני אדם, חולקות שתי הקבוצות מאפיינים התנהגותיים, קוגניטיביים ורגשיים רבים. בראש ובראשונה חולקים האדם והחיה יכולת לחוש כאב וסבל. נוכח דמיון זה סבורה מרצ כי בצד הרגישות למצוקותיהם ולסבלם של בני אדם, נדרשת מידה הולמת של התחשבות בצרכים, במצוקות ובסבל של בעלי החיים.

חלוקת הסמכויות בין משרדי הממשלה השונים בהגנת בעלי החיים, מנוגדת לאינטרס של בעלי החיים ונובעת פעמים רבות משיקולים של גורמים אינטרסנטיים בשימור מצב פוגעני.

ההגנה על רווחת בעלי חיים ועל האינטרסים הייחודיים להם צריכה להתבצע במספר היבטים, מרצ תפעל לקידום

הנושאים הבאים:

- יש לרכז את כלל הסמכויות להגנת בעלי החיים תחת המשרד להגנת הסביבה ולנתק כל קשר עם גורמים אינטרסנטיים היושבים במשרד החקלאות, הבריאות והחינוך מנושא הגנת בעלי החיים.
- יש להקצות משאבים הולמים לאכיפה של חוק צער בעלי חיים.
- יש לאסור סחר בפרוות, כפי שהציעה מרצ בכנסת ה-18.
- יש לתקן את חוק צער בעלי חיים – ניסויים בבעלי חיים. ישראל היא המדינה היחידה בעולם המערבי, אשר אינה מקדמת חלופות לניסויים בבעלי חיים. יש לבטל את הוועדות הפנימיות לאישור ניסויים, להוסיף נציגים של ארגונים להגנת בעלי החיים לוועדות המאשרות, ולקבוע קריטריונים מחמירים למתן אישורים לניסויים בבעלי חיים, רק במקום בו הוכח שהמחקר הוא לצורך הצלת חיים ואין לו חלופה מתאימה
- ציד הוא פעילות ברברית, שיש להעביר מהעולם. יאסר הציד ויקבע עונש של עד 6 שנות מאסר למי שהורשע בעבירת ציד.
- יופסק ייצוא בעלי חיים לצורך ניסויים ויבוטל הרישיון לחוות מזוה, אשר חוטפת קופים מן הטבע ומגדלת קופים לשם ניסויים ברחבי העולם.
- הסדרה בחוק של הפעילות הווטרינרית ברשויות המקומיות
- המדינה תעודד את הציבור לצמצם את התזונה מבעלי חיים ותוצרתם ולהעדיף תזונה ממקורות צמחיים, למען רווחת בעלי החיים, איכות הסביבה ובריאות האדם.
- ביצוע עיקור וסירוס מבוקרים, משולבים בחיסונים, במימון המדינה והרשויות המקומיות, להקטנת אוכלוסיות חתולים וכלבים משוטטים.
- שיפור התנאים במכלאות עירוניות ושאיפה למסירת בעלי החיים מהמכלאה לאימוץ.
- איסור הרעלת בעלי חיים במקרה של המתה לצורך מיגור הכלבת ואימוץ גישת החיסון האוראלי.
- הרחבת החוק הקיים, כך שיאסור שימוש בבעלי חיים לצורכי מסחה, מופעי בידור וספורט (קרקסים, היפודרום).
- איסור השימוש בחמורים ובסוסים כבהמות משא בערים בכל הארץ.
- הגנה על חיות הבר ואכיפה נמרצת של חוקי הציד. גיבוש החלטות כיצד לנהוג בתופעת הציד הבלתי חוקי, שמימדיו גדלו בשנים האחרונות בעיקר בעקבות מהגרי העבודה ממזרח אסיה.
- הגנה על עופות בר מפני התחשמלות מקווי מתח גבוה באמצעות מיגון. הגנה על עופות נודדים מפני ירי של חקלאים בנתיבי הנדידה בעזרת סובסידיה של אתרי האכלה. הגנה על בתי הגידול של חיות הבר, מתוך הבנה שזהו המפתח להגנה עליהן. עידוד פרויקטים של השבה לטבע על-ידי מחקר, חינוך וגרעיני רבייה.
- הגברת התמיכה הממלכתית בארגונים הפועלים למען בעלי-החיים ורווחתם.
- שירות טיפול, חילוץ ועזרה רפואית לבעלי חיים במצוקה בכל עת.
- תעשיית הבשר מביאה לכך שמאות אלפי חיות משק נתונות באופן מתמיד לתנאים קיצוניים ובלתי נסבלים. מרצ תפעל להבטחת רווחתן של כל חיות המשק, ובכלל זה להבטחת זכותן לחופש מרעב וצמא, חופש מאי נוחות בלתי סבירה; חופש מכאב, פציעה ומחלה; חופש מפחד וממצוקה נפשית; וחופש לבטא התנהגות טבעית, הדורש מרחב ומתקנים הולמים. ככל שנדרשת שחיטת בעלי חיים, תפעל מרץ כי הדבר ייעשה רק בדרך הגורמת לבעל החיים סבל מינימאלי, אגב צמצום בצורך להוביל את בעל החיים ממקום למקום ומאמץ כי ההליכים שלפני השחיטה יהיו הומאניים ככל הניתן.

- יחוקק חוק, אשר ימנע עד שנת 2015 החזקת תרנגולות בלולי סוללה וינתנו תמריצים כלכליים לחקלאים, לשם התאמת מתקני הגידול.
- מרצ סבורה כי חיות מחמד הן חלק חשוב מהמרחב הציבורי, וכי יש להן תרומה חברתית, חינוכית ותרבותית לחיים בעיר ובכפר. כדי להקל על בעליהן של חיות המחמד ולשפר את רווחתן של חיות אלה, תפעל מרצ להקמה והרחבה של גנים, פארקים ופינות ירוקות שבהם תתאפשר תנועה חופשית של בעלי חיים ואינטראקציה בינם לבין עצמם ובינם לבין בני האדם.
- יוגדרו תקציבים לפעילותם של הארגונים המפעילים מכלאות לבעלי חיים שנמצאו משוטטים ולא נמצאו להם בעלים.
- כל רשות מקומית תפעיל מרכז לחלוקה של מזון לחתולי רחוב במחיר עלות.

התיישבות וחקלאות

ההתיישבות הקיבוצית

התנועה הקיבוצית מייצגת מודל של שילוב בין חירות היחיד לסולידריות קהילתית. השינויים העוברים על התנועה הקיבוצית, מחייבים דאגה לזכויותיהם של חברי הקיבוץ.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הבטחת שוויון זכויותיהם של חברי הקיבוץ לקבלת שירותי רווחה.
- הבטחת התנאים המשפטיים אשר יאפשרו לכל קיבוץ להתקיים בדרך אותה יבחר לעצמו וברמות השיתוף והשוויון אותן יגדירו חבריו.
- הבטחת זכותו של כל חבר קיבוץ המגיע לגיל זיקנה לקבל פנסיה הוגנת, בהתאם לצרכיו ובהתאם לזכויות אותן צבר בקיבוץ. המדינה תבטיח פנסיה הוגנת לחברי קיבוצים, אשר נותרו ללא חיסכון פנסיוני לעת זקנתם.
- הבטחת זכות הקניין של הקיבוצים בחלקות המגורים שלהם.

חקלאות

מרצ רואה חשיבות רבה בקיומה של חקלאות, המהווה מרכיב ראשוני בכוחה של מדינה וביכולתה לדאוג לאזרחיה. החקלאות היא גם מרכיב חשוב בשמירה על האזורים הפתוחים והריאות הירוקות. לחקלאים עומדת הזכות להתפרנס מקרקעותיהם ולשמרן כקרקעות חקלאיות, לטובת המדינה כולה.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפעלת מדיניות אשר תבטיח את רווחיות החקלאות ומניעת התלות בגורמים חיצוניים, תוך קביעת התנאים המתאימים לייצור ולסחר, זאת מבלי לפגוע בזכויות העובדים המועסקים בתחום זה.
- הגדלת ההשקעות בחקלאות ובמיוחד השקעות הנדרשות מטעמים של איכות סביבה וצמצום השימוש במים שפירים.
- העברת החקלאות הישראלית לגידולים הצורכים כמות מים מעטה והמושפעים פחות מתנאי בצורת. השתתפות מרבית הגידולים על מים מושבים.

מנהל תקין

הפרדת הון ושלטון

- הקרבה המסוכנת בין בעלי הון לנושאי משרות שלטוניות, אשר הפכה לתופעה בולטת בישראל, מהווה איום חמור על הדמוקרטיה הישראלית. עיקר המאבק בתחום זה הינו בצמצום הריכוזיות במשק, הפסקת ההשפעה של הגופים הגדולים על קבלת ההחלטות ונקיטת צעדים קונקרטיים ביחס למימון בחירות וביחס לשתדלנים.
- ההגבלות הקיימות כיום על גיוס הכספים ותקרת ההוצאות הנמוכה יוצרות תמריץ למתמודדים ומפלגות לעבור על החוק, בדרכים שונות. על מנת שהמתמודדים והמפלגות ינהגו על פי החוק יש לקבוע את הכללים הבאים:
- רק אזרחים ישראלים יהיו רשאים לתרום למתמודדים, בדומה להגבלת התורמים למפלגות.
 - המפלגות יהיו חייבות לפרסם באינטרנט את המאזן הכספי השנתי, ופרטי התרומות והתורמים (פרט לתרומות מיחיד בסכום הפחות מ ₪-1000).
 - השיעור המרבי של תרומה למפלגה או למועמד מתורם יחיד יעמוד על סך מצטבר של 5000 ₪ למערכת בחירות.
 - ייקבע הסדר מימון תואם (Matching), לפיו, עבור כל תרומה יחידה שאינה עולה על 500 ₪, תקבל המפלגה מהמדינה סכום כסף השווה לסכום התרומה.
 - מרצ תפעל להגברת השקיפות בעבודת השתדלנים בכנסת, ולפרסום ציבורי של המידע אותו הם מעבירים לחברי הכנסת. יש להקים גוף שיפקח על ביצוע הקוד האתי של השתדלנים. יאסר על שתדלנים להשתתף בישיבות של ועדות הכנסת.

מאבק בשחיתות

- בשנים האחרונות נוכחנו לגלות כי הצמרת השלטונית בישראל מעורבת במעשי שחיתות, ובכלל זה, ראש ממשלה לשעבר. מרצ מחויבת להיאבק לצמצום השחיתות בלא לפגוע יתר על המידה ביכולתם של נבחרי הציבור למשול, בלי להרתיע עובדי ציבור ממונים מלהפעיל שיקול דעת ראוי ולקבל החלטות חיוניות, בלי ליצור בירוקרטיזציה משתקת ומשחיתה ומבלי להחליש את מעמדה של הפוליטיקה הישראלית בעיני הציבור.
- מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:
- על היועץ המשפטי לממשלה לדווח לציבור אחת לחצי שנה על מצב החקירות של עובדי ציבור, בכירים וממונים שנחשדו בשחיתות שלטונית. בכלל זה עליו לעדכן בדבר מספר התלונות שהגיעו לידי המשטרה בעניין שחיתות, החלטות על פתיחת חקירה נגד עובדי ציבור, סגירת תיקים וטעמיה, העמדות לדין, הרשעות וגזרי דין.
 - כל נושאי המשרות הבכירות ברשות המקומית, וכן כל חברי הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, יחויבו בהגשת הצהרת הון מיד עם מינוים ובכל שנה במשך השנתיים שלאחר עזיבת התפקיד למבקר המדינה או למוסד אחר שייקבע בחוק. הצהרות אלה יבדקו כחוק ע"י מבקר המדינה או מוסד אחר שייקבע לכך. כינון תפקיד "יועץ לענייני ניגוד עניינים" במשרד היועץ המשפטי לממשלה, שתפקידו יכלול טיפול בשאלות הנוגעות לניגוד עניינים שיופנו אליו מטעם גורמים שלטוניים למיניהם, פרסום חוות דעת עקרוניות בנושא, קיום סדנאות שיעסקו בסוגיה וכדומה.
 - הקמת ועדה ציבורית שתנסח כללים לשימוש באזרחים בתהליכים פוליטיים ובוועדות ציבוריות, לרבות הסתייעות בעורכי דין פרטיים וביועצים, בשכר או בהתנדבות, בתהליכי הרכבת קואליציה. כמו כן יש לקבוע נהלים ברורים יותר להעסקת רואי חשבון ועורכי דין בוועדות ציבוריות המקבלות החלטות מקרו-כלכליות המשפיעות על כלל החברה.

צינון:

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- יש להחמיר את מגבלות הצינון על עובדי ציבור בכירים שמעורבים באופן פעיל ומרכזי בגיבוש הסדרים בין בעלי הון גדולים לבין המדינה. בין השאר ראוי לקבוע שייאסר על עובד ציבור ששותף בגיבוש הסכמים עם תאגידים לעבוד במשך 5 שנים לפחות מיום הפסקת עבודתו בשירות המדינה בתאגיד עמו ניהל מו"מ בשם המדינה. יש להקים ועדה שתקבע מהו הפיצוי הכספי שיש להעניק לעובדים אלה, בשל המיגבלה כאמור.
- יש לקבוע סנקציה מינהלית (קנס כספי) לצד הסנקציה הפלילית על עובדים שמפרים את הוראות הצינון שייקבעו כאמור לעיל.
- כל רשות שלטונית תפרסם רשימה של עובדי ציבור שפרשו ושנמצאים בתקופת צינון ותבהיר לעובדיה את המגבלות על התקשורת עם גופים אלה.

מינויים במערכות השלטון:

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קיום חובת פרסום של השיקולים לבחירת חברי ועדה ממינית של עובדי ציבור והשיקולים של מינויים אותם עורכים שרי הממשלה, כולל השיקולים לבחירה במועמד מסוים ולא אחר. פרסום השיקולים יהווה גורם מרתיע בפני מינויים לא ענייניים.
- מועמדים למשרות שלטוניות המחייבות בחירה על-ידי ועדה, יחויבו לפרסם "אני מאמין" לגבי השקפת עולמם בנושאים הקשורים במשרה.
- קיום חובת פרסום בעת מינוי חברי מרכז וקרוביהם (גם במשרות עובדים זמניים). פרסום השמות נועד להרתיע פוליטיקאים מחלוקת משרות.

שקיפות בעבודת הרשויות:

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- קיום חובת רישום פרוטוקולים ופרסומם באינטרנט של דיונים בתהליכי רגולציה, הן ברשויות שלטוניות (כמו מנהל מקרקעי ישראל) והן בוועדות תכנון ובניה ברשויות מקומיות.
- חיוב רשויות שלטוניות בפרסום דוחות חשבונאיים, המפרטים הטבות שלטוניות אשר הוענקו למגזרים שונים, כולל הנחות מס.
- חיוב ראשי רשויות מקומיות בפרסום שיקוליהם לגבי מתן פטורים הקשורים להיתרי בנייה.
- קיום חובת פרסום פניות אשר הוגשו לעובדי ציבור להטבות שלטוניות או סיוע של עובדי ציבור.
- רשויות המינהל הציבורי יהיו מחויבות לספק לאזרחים, ביוזמתן, מידע מלא על זכויותיהם על-פי חוק חופש המידע, אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- תובטח הגנה על צנעת הפרט מפני העברת מידע בעניינו של אדם ללא ידיעתו והסכמתו.

הרתעה:

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקמת מסלול משמעותי לעבירות של שחיתות (בנוסף למסלול הפלילי המחייב הוכחת כוונה והוכחת פרטי האישום כולו מעל לכל ספק סביר), בו ניתן יהיה להרשיע נושאי משרות נבחרות ועובדי ציבור בכירים.
- פרסום ניהול חקירות נגד עובדי ציבור ונבחרי ציבור בכירים במידה והפרסום לא יפגע בחקירה עצמה.
- חיוב הרשויות להכין דו"ח הפקת לקחים במקרים של שחיתות, כולל המלצות למניעת מקרים דומים בעתיד.
- הקמת "קו חם" לחשיפת שחיתויות בשירות המדינה שבו יוכלו עובדים לדווח על שחיתויות.
- הגדלת המשאבים לגורמי האכיפה, החקירה והענישה.
- הפעלת נוהל חיוב אישי, בדומה לנוהל בשלטון המקומי, על שרים ומנכ"לים, במקרים של עבירות הפרת אמונים במינורים ובהוצאת כספים.
- הפיכתן של ההמלצות האישיות בדו"חות ועדות חקירה ממלכתיות להמלצות מחייבות.

שלטון החוק

- מרצ מחויבת להגנה על עצמאותה של הרשות השופטת.
- מרצ מתנגדת לכל הפרטה במערכת שמירת החוק, ובכלל זה של מוסדות כליאה למיניהם, ושל כל פעולות השיטור, כולל בהתנחלויות ובמחסומים.
- מרצ קוראת ליישם את חוק זכויות נפגעי עבירה.

ממשל

חיזוק המשטר הפרלמנטרי

המשטר הפרלמנטרי הוא אחד הנדבכים הבסיסיים בדמוקרטיה הישראלית. מרצ מתנגדת לכינון משטר נשיאותי בישראל, דבר המהווה איום של ממש על הדמוקרטיה הישראלית, ותומכת בשיטה הפרלמנטרית ובשיטת הבחירות היחסיות, המאפשרת ייצוג למגוון הדעות.

חוקה

אחד המרכיבים החשובים בדמוקרטיה פרלמנטרית הוא קיומה של חוקה מחייבת, המבטיחה הגנה על זכויות אדם ואזרח בסיסיות וקובעת מערכת נורמות ועקרונות על פיהן מושתתת מערכת החקיקה. חוקי היסוד הקיימים ממלאים את תפקיד החוקה בישראל. חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק, אשר נחקקו ביוזמת מרצ, מהווים מהפכה חוקתית ומבטיחים חלק מזכויות היסוד של האדם בישראל, ובראשן את זכותו לחיים, לחרות ולכבוד.

השלמת תהליך כתיבת החוקה חייב לכלול הגנה מלאה על כל זכויות האדם והאזרח כולל חקיקת חוק יסוד זכויות חברתיות. מרצ מתנגדת לכל פשרה בנושאים חוקתיים שמשמעה החלשת ערכי היסוד העומדים בבסיס כל משטר וחברה דמוקרטיים.

מבנה הממשלה

על מנת לייעל את עבודת הממשלה נדרש צמצום משמעותי של מספר השרים. המצב בו עשרות מחברי הכנסת מכהנים כשרים וכסגני שרים פוגע בעיקרון הפרדת הרשויות בעבודתה התקינה של הכנסת.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- שינוי חוק יסוד הממשלה, בחוק משוריין ברוב מיוחס, להגבלת גודל הממשלה ל-15 שרים בלבד, בנוסף על ראש הממשלה.
- מינוי מספר מצומצם של שרים זוטרים עם אחריות ביצועית, אשר יוגבל בחקיקה.
- ביטול תפקיד סגן שר.

עבודת הממשלה

- ביטול המונופול של אגף התקציבים על תהליך התקצוב והפיכת משרדי הממשלה לאחראיים על ההכרעות העקרוניות בתחומם ואחראים מלאים על ניהול התקציב במשרדיהם, במסגרת התקציב הכולל.
- תוכניות העבודה של משרדי הממשלה יהיו הבסיס לתקציב ולא להיפך.
- ספר התקציב יהיה נהיר ושקוף.

עבודת הכנסת

יש להציב לחברי הכנסת סטנדרטים גבוהים של מוסר עבודה ורצינות בעבודתם הפרלמנטרית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- צמצום פגרות הכנסת במטרה להפוך את עבודת החכים לרצינית ואחראית יותר.
- חיוב נוכחות של ח"כים בישיבות המליאה ובוועדות הכנסת.
- הרחבת פיקוח הוועדות על גורמים שלטוניים ובעיקר על אגף התקציבים באוצר.
- אימוץ נוהל השימוע למינויים בממשלה.
- הגבלת מספר חברי הוועדות ואיסור חברות של חברי כנסת ביותר משתי ועדות, על מנת לאפשר נוכחות בישיבות ואת רציפות עבודת הוועדות.
- חיוב השתתפות לעובדי מדינה בישיבות ועדות הכנסת.
- קביעה בחוק שאי אמירת אמת בפני ועדת כנסת תחשב לעבירה פלילית.
- אספקת מידע ומחקר ברמה גבוהה והעמדת מקורות מידע עצמאיים לתמיכה מקצועית עבור חברי הכנסת.
- ביטול חוק ההסדרים.

רפורמה במינהל הציבורי

השירות הציבורי, הזרוע המבצעת של הממשלה, אמור להגן על הציבור מפני השימוש לרעה בשררה. משימותיו המרכזיות של המינהל הציבורי הן סיוע לקובעי המדיניות בעבודה מקצועית ועבודת מטה ומתן שירות טוב והולם לציבור. במינהל הציבורי בישראל קיימים ליקויים רבים באיכות השירות וקיים בלבול בין תפקידי הדרג הפוליטי לבין תפקידי הדרג המנהלי. כמו כן, אין יכולת תכנון לטווח רחוק וחוסר היעילות גדול. נדרשת רפורמה מקיפה במינהל הציבורי, אשר תציב דגם רצוי למינהל הציבורי, ממנו ייגזרו התכניות האופרטיביות, תוך שמירה על יחסי עבודה תקינים וכיבוד ההסכמים הקיבוציים של עובדי המינהל הציבורי.

הרפורמה תכלול:

- מבנה חדש לשירות המדינה לפיו, כל משרד יחולק למטה מקצועי העוסק ברגולציה, בקרה ומעקב, וליחידות ביצוע המופקדות על השירות היעיל לציבור.
- האצלת סמכויות של כל הגופים הריכוזיים בשירות המדינה למשרדים וליחידות הסמך.
- הנהגת שיטות ניהול מודרניות ומקצוע הסגל הבכיר.
- תוכנית אופרטיבית לשיפור השירות לאזרח, אשר תכלול את מצבת העובדים הדרושה למתן השירות, הנהגת שיטות איכות והטמעתן בעבודת היחידות ופרסום "אמנת שירות".
- הנהגת מערכת שכר הוגנת, ברורה ושקופה.
- קידום נשים, ערבים ואנשים עם מוגבלויות בשירות המדינה.
- מקצועיות ויושרה ציבורית יובטחו באמצעות הכשרות והשתלמויות לעובדי מדינה, כולל בנושאים של יושרה ציבורית ומנהל תקין, ובאמצעות תהליכי מיון קפדניים.
- הקמת בית ספר לשירות ציבורי (בדומה לקורס צוערים במשרד החוץ).

רפורמה בשלטון המקומי

הממשלות האחרונות קיצצו באופן חד וברוטאלי בתקציב מענקי האיזון לרשויות המקומיות, זאת בנוסף לקיצוץ הנרחב בתקציבי החינוך והרווחה. מצב זה אילץ את הרשויות המקומיות להשלים מתקציביהן (ממסי הארנונה ומתרומות) את החוסר שנוצר, על מנת לשמר רמת שירות סבירה לאזרחים. הדבר גרם לחלק מרשויות להגיע לכדי משבר. המשבר בשלטון המקומי מחייב פעולה מקיפה. כ-95% מתושבי ישראל חיים בישובים עירוניים ומכאן, יש לתת דגש על טיפול במצבן של הרשויות העירוניות לצד הטיפול בישובים הקטנים, הסובלים לעיתים ממצוקה קשה. מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הגדלה משמעותית של חלקה של הממשלה בתקציב השירותים החברתיים ברשויות המקומיות.
- המשך תשלום מענקי איזון. מצוקתן של רשויות מקומיות רבות אינה נובעת דווקא מניהול כושל או משחיתות, אלא מתנאים אובייקטיביים וממצבם הסוציו-אקונומי של התושבים. על המדינה להתחשב בכך שישנן רשויות שתהיינה תלויות באופן קבוע במענקי האיזון.
- עריכת דירוג במידת האוטונומיה של הרשויות כך שרשויות המנהלות היטב ועומדות בקריטריונים שייקבעו על-ידי משרד הפנים יזכו בסמכויות מתוקצבות רחבות יותר, ורשויות שסדרי הניהול בהן אינם תקינים יהיו תחת פיקוח וליווי צמוד של משרד הפנים, וסמכויותיהן יצומצמו.
- עידוד כספי לרשויות המבקשות להתאחד מרצון.
- צמצום מספר סגני ראש עיר בשכר ומתן סמכויות ביצועיות לסגנים.
- תגמול הוגן לחברי מועצה נבחרים בכל הארץ, כך שיוכלו למלא את התפקיד גם אלו שאינם בעלי אמצעים.

מאבק בשחיתות בשלטון המקומי

הביקורת הציבורית על השלטון המקומי חלשה יותר ופרשות שחיתות נדחקות לשולי השיח הציבורי. על אף שבידי שר הפנים מצויים הכלים לטיפול בנושא (יכולת לפטר ראשי ערים, הקמת ועדה קרואה, הפעלת נוהל חיוב אישי) עדיין קיימות לא מעט תופעות של שחיתות בשלטון המקומי, הפוגעות, לעיתים, במצבם של ישובים שלמים. יש לנקוט בסדרה של צעדים פרטניים למיגור השחיתות ברמה המקומית.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפעלה נרחבת של הסנקציות המצויות בידי שר הפנים כלפי ראשי ערים ומועצות מקומיות, ובפרט נוהל חיוב אישי במקרים של עבירות.
- חיוב ראשי ערים ומועצות בפרסום כל פגישותיהם עם מועמדים לקבלת מکرזים בכלל ובתחום התכנון והבנייה בפרט.
- חיוב קיומן של ועדות חובה במועצות המקומיות (בנושאים כמו: סביבה, חינוך, רווחה ועוד), אשר יכינו תכנית פעולה למועצה ויפקחו על ביצועה.
- הקמת בית ספר לשלטון מקומי המיועד לראשי ערים, מועצות וחברי מועצות שיחפצו בכך. בית הספר יפעל ויכשיר עתודת מנהיגים בתחום המוניציפאלי וייזום השתלמויות לעובדי הרשויות בתחומי שיפור השירות וניהול.

תרבות ואמנות

העשייה התרבותית על תחומיה השונים יוצרת את מיטב הנכסים הרוחניים של החברה הישראלית, ומהווה מרכיב מרכזי בקביעת איכות חיייה, עיצוב דיוקנה, זהותה וייחודה. היצירה התרבותית והאמנותית תורמת להתגבשותה של סולידריות חברתית ומהווה מקור להעשרה רוחנית. על המדינה מוטלת האחריות לפיתוח התרבות ולעידוד יצירה מקורית, חופשית ובלתי תלויה בממסד.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הקמת רשות לאומית לאמנות ותרבות.
- הקמת מועצה ציבורית עליונה לתמיכה באמנים ובעשייה האמנותית בכל הארץ, אשר תיתן ביטוי למורשת התרבותית של העדות השונות ותעודד יצירה.
- חקיקת החוק להגנת הספרות והסופרים בישראל, אשר קידמה מרצ בכנסת ה-18, שיבטיח תגמול הוגן לסופרים ויגן על המו"לים ועל חנויות הספרים הקטנות מפני השתלטות כוחות השוק הפוגעים בהיצע הספרים המוצג לציבור ובאיכותם.
- הגנה על זכויותיהם של אמנים לחופש ביטוי והבעת דעה, בלא הגבלות צנזורה פוליטיות או דתיות.
- חקיקת חוק זכויות יוצרים חדש שיעניק ליוצרים הגנה על קניינם הרוחני וקבלת תמלוגים הולמים. החוק יבטל את האפשרות להפקיע מידי היוצרים את הזכויות ביצירה שהוזמנה.
- חוק זכויות היוצרים יעגן את זכויותיהם של האמנים כעובדים ובכלל זה, זכותם לקבל תשלום הולם על כל שעת עבודה, כולל חזרות, את תנאי עבודתם ואת זכותם להתארגן ולנהל מו"מ קיבוצי. החוק יחייב מעסיקי אמנים, לנהל מו"מ קיבוצי, בהתאם לדרישה, בדומה לחוקים המגן על כלל העובדים במשק.
- הגברת הסיוע הציבורי למוסדות ויוצרים בתחום התרבות והאמנות, לרבות קבוצות לא ממוסדות, ומניעת הפגיעה בתקצוב לתעשיית הקולנוע בהתאם לחוק הקולנוע.
- חקיקת חוק חדש לרשות השידור, אשר יקנה משאבים שיאפשרו את המשך תפקודה של הרשות ויצור הפרדה בינה לבין המערכת הפוליטית.
- הגנה בחוק על הטלוויזיה החינוכית והגדרת מטרתיה. על מטרות אלו להיות בעלות אופי חינוכי, בדומה לתחנות
- מתן שוויון מלא בהקצאה ליצירה הערבית והדרוזית והקצאת מקום ראוי ליצירה בשפה הערבית.
- הקמת ערוץ טלוויזיה מסחרי בערבית.
- הרחבת החינוך האמנותי והמוסיקלי בכל בתי הספר החל מהגיל הרך, ועידוד הפצת
- התרבות בכל השכבות והגילאים באמצעות מפעלי "אמנות לעם" ו"סל תרבות".
- תמיכה מוגדלת בספריות הציבוריות, בהמשך לחוק הספריות הציבוריות אשר נחקק ביוזמת מרצ.
- הקמת הוצאה לאור המיועדת לפרסום מחקרים על התרבות הישראלית.
- חקיקת חוק הקמתו של המוזיאון הלאומי לתרבות ואמנות בישראל.
- הרחבת הפעולה לקליטתם המקצועית והתרבותית של אמנים עולים.
- העמקת הקשרים התרבותיים עם מדינות העולם, בדגש מיוחד על ארצות הים התיכון.

ספורט

העיסוק בספורט מהווה מרכיב חשוב בהבטחת איכות חיים ובריאות טובה. לעיסוקי הפנאי יש השפעה רבה על אופייה של החברה ועל איכות החיים בה. השתתפות בעיסוקים יצירתיים ופעלתניים, ובמיוחד העיסוק בפעילות גופנית מגוונת ומאוזנת, חשובים במיוחד.

לפיכך יש להבטיח עידוד פעילות גופנית בקרב כל שכבות האוכלוסייה באמצעות הסברה וחינוך, פיתוח תכניות לפעילות גופנית במרכזים הקהילתיים, הרחבת הקמתם של מרכזים לנופש פעיל והתאמתם לאנשים עם מוגבלות.

התנועה החדשה מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- עידוד הספורט ההישגי והייצוגי תוך השקעת משאבים לאומיים לטיפוח פעולות ומפעלי ספורט.
- הפניית משאבים לפעילות ספורטיבית לכלל הציבור, תוך קביעת יעדים להגדלה משמעותית של האחוזים מכלל הציבור אשר עוסקים בפעילות גופנית.
- יש להכניס לתוכנית הלימודים בבתי הספר מגיל צעיר, את ההבנה בחשיבות הספורט כדרך חיים וככישורי חיים ולכלול חינוך לתזונה נכונה ובריאה כדרך חיים.
- מאבק בתופעות האלימות והגזענות בספורט ברוח החוק אשר נחקק ביוזמת מרצ, והטמעת עקרונות ההגינות הספורטיבית וטיפוח הסבלנות והסובלנות באמצעות הסברה וחינוך.
- חקיקת אמות מידה שוויוניות להקצאת כספי המועצה להסדר ההימורים בספורט, תוך התחשבות במספר הפעילים בענף, במיקום הגיאוגרפי וביכולת לגייס הון.
- קידום נשים בספורט ותקצוב הולם של ספורט נשים.

סמים, אלכוהול ועישון

צריכת הסיגריות, האלכוהול והסמים בישראל גוברת כל העת. תהליך זה הינו תוצאה של אופנות ומגמות תרבותיות והתפתחות טכנולוגית המאפשרת ייצור סמים בקלות יתרה. השימוש בסמים קשים מהווה סכנה ופגיעה קשות בחייהם של המשתמשים ובסביבתם. עישון סיגריות הינו בעיה חברתית רחבת היקף, הגורמת לבעיות בריאותיות קשות של המעשנים ושל סביבתם, ולנטל תקציבי על מערכות הבריאות. גם השימוש הלא מידתי באלכוהול מביא ליצירת בעיות בריאות ובכל אלה מדינת ישראל אינה מטפלת באופן ראוי. בישראל השימוש בסמים קשים וקלים מטופל באופן זהה. כך מתבזבזים כוחות ומשאבים של המשטרה ושל בתי המשפט שלא לצורך. המאמץ העיקרי חייב להתמקד במאבק בסוחרי הסמים הקשים, חינוך למניעה, בהפעלת תכניות גמילה מסודרות ובליווי לאחר סיום הגמילה. יש לפעול באמצעים חינוכיים נגד שימוש מופרז בסמים קלים ובאלכוהול ונגד עישון סיגריות.

מרצ תפעל לקידום הנושאים הבאים:

- הפסקת ההפלה של צרכני סמים מסוג הקנביס, והרשאה למכירה חוקית של קנביס לחולים, לפי מרשם רפואי. מתן אישור לגידול קנביס בפיקוח משרד הבריאות ומשרד החקלאות לצרכים רפואיים.
- אימוץ מדיניות טיפול במשתמשים בסמים קשים, אשר תתבסס על ההנחה לפיה המשתמשים בסמים קשים זקוקים לחמלה, טיפול וגמילה ולא לענישה, מעצר או מאסר.
- מאבק בלתי מתפשר ביצרני ובסוחרי סמים, במיוחד באלה המוכרים סיגריות, אלכוהול וסמים לקטינים.
- חקיקה ואכיפה מוגברת של חוקים המענישים את אלו שפעולתם תחת השפעת אלכוהול או סמים מסכנת את בטיחותם ובריאותם של אחרים.
- הקמת ועדת מומחים במשרד הבריאות למעקב אחר סמים חוקיים ולא חוקיים המופצים בישראל, דירוגם לפי רמת הסיכון הבריאותי ופרסום ממצאיה בעיתונות, באינטרנט, בבתי ספר ובמועדוני לילה.
- הגברת פעילויות חינוכיות מניעתיות להבהרת הנזקים הנגרמים מצריכת אלכוהול ועישון טבק.
- תקצוב הולם לפעילויות חינוכיות כנגד השימוש בסמים, אלכוהול ועישון גם בקרב הציבור הערבי.
- אשרור אמנת האו"ם למלחמה בעישון, ובכלל זה איסור פרסום סיגריות ומוצרי טבק.
- העלאת המס על סיגריות.
- חיזוק עוצמתה ויכולותיה של הרשות למלחמה בסמים והגדלת תקציבה, כך שתהיה מסוגלת לקיים תוכניות מניעה חינוכיות והסברתיות ולהרחיב את פעילותם של המוסדות לגמילה מסמים.
- מימון ציבורי לתוכניות גמילה מסיגריות.